

A zaczęło się to osiemdziesiąt lat temu Stanisław Mika

Chądryńska, A. (2001). Sposoby wywierania wpływu a poziom i rodzaj kompetencji społecznych oraz natężenie potrzeb: władzy, afiliacji i osiągnięć. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Chojecka, M. (1999). Umieszczenie poczucia kontroli, struktura potrzeb a sposoby wywierania wpływu. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Ciszek, P. (1999). Postawy charakteryzujące konsultanta firmy doradztwa personalnego w aspekcie selekcji zawodowej organizacji. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Danilczuk, M. (2000). Skłonność do ryzyka, a potrzeba władzy, afiliacji i osiągnięć. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Edwards, A.L. (1954). Edwards Personal Preference Schedule. New York: The Psychological Corporation.

Falbo, T. (1977). Multidimensional scaling of power strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(8), 537-547. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.35.8.537>

Falbo, T., Peplau, L.A. (1980). Power strategies in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18(4), 618-628. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.4.618>

Ficowska-Teodorowicz, A. (1995). Natężenie trzech potrzeb w opowiadaniach polskich Romów. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Górecka, A. (1999). Wpływ płci biologicznej i psychologicznej na manifestowanie potrzeb: afiliacji osiągnięć i władzy. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Hoffmann, S. (2000). Analiza poziomu potrzeby władzy u studentów psychologii i innych kierunków. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Madeja, G. (1997). Jaki model motywacji charakteryzuje najlepszych polskich menedżerów. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Madeja, G. (1998). Studium przywództwa: analiza motywacji polskich premierów z zastosowaniem modelu LMP i Responsible Power. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Makowska, A. (1999). Zależność pomiędzy strategiami wywierania wpływu a strukturą potrzeb władzy, osiągnięć i afiliacji. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

McClelland, D.C. (1970). Two faces of power. *Journal of International Affairs*, 24(1), 29-47.

McClelland, D.C. (1975). *Power. The inner experience*. New York: Irvington.

McClelland, D.C. (1985). *Human motivation*. Glenview: Scott, Foresmann.

McClelland, D.C., Watson, R.I. (1973). Power motivation and risk-taking behavior. *Journal of Personality*, 41, 121-139. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1973.tb00664.x>

Murray, H.A. (1938). *Explorations in personality*. New York: Oxford University Press.

- Padzik, K. (1995). Różnice w poziomie potrzeby władzy, potrzeby afiliacji i potrzeby osiągnięć u inwestorów giełdowych oraz jednostek nie biorących udziału w inwestycjach giełdowych. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Pazio, A. (1999). Analiza sposobów wywierania wpływu i poziomu potrzeby władzy u kadry kierowniczej i kadry pracowniczej firmy ComputerLand S.A. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Piątkowska, K. (1999). Struktura potrzeb a styl kierowania. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Sokołowski, Ł. (2001). Związek między potrzebą władzy, afiliacji i osiągnięć, hierarchią wartości, a kierunkiem studiów u studentów psychologii i prawa. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Stahl, M.J. (1983). Achievement, power and managerial motivation: selecting managerial talent with the job choice exercise. *Personnel Psychology*, 36, 775-789. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1983.tb00512.x>
- Winter, D.G. (1973). *The power motive*. New York: The Free Press.
- Winter, D.G. (1996). *Personality. Analysis and interpretation of lives*. New York: The McGraw-Hill.
- Ziamba, S. (2009). Różnice w poziomie potrzeby władzy i potrzeby afiliacji polskich polityków ze względu na płeć. Niepublikowana praca magisterska. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Warszawa.

Uwarunkowania orientacji kontroli. 15 lat badań Inwentarzem Upodobań i Opinii (IUio) Irena Zinserling, Mikołaj Winiewski

- Altemeyer, R. (1981). *Right-wing authoritarianism*. Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Cyniak, M. (2009). Orientacje kontroli a inteligencja emocjonalna i kompetencje społeczne. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Doliński, D. (1993). *Orientacja defensywna*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Fiske, S.T., Depret, E. (1996). Control, Independence and Power: Understanding Social Cognition in Its Social Context. *European Review of Social Psychology*, 7, 31-61. <https://doi.org/10.1080/14792779443000094>
- Grzelak, J.Ł. (1982). Preferences and cognitive processes in social interdependence situations. W: V. Derlega, J. Grzelak (red.), *Cooperation and helping behavior: Theory and research* (s. 97-127). New York: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-210820-4.50010-1>
- Grzelak, J. (1987). O bezradności społecznej. W: M. Marody, A. Sułek (red.), *Rzeczywistość polska i sposoby radzenia sobie z nią* (s. 243-266). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Grzelak, J.Ł. (1989). Kontrola, podział dóbr: dwa aspekty współzależności społecznej. W: J. Grzelak (red.), *Problemy współzależności społecznej* (s. 55-93). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

- Grzelak, J. (1993). Bezradność społeczna. Szkic teoretyczny. W: M. Kofta (red.), *Psychologia aktywności: zaangażowanie, sprawstwo, bezradność* (s. 225-248). Poznań: Nakom.
- Grzelak, J. (1999). Preferencje kontroli i zachowania społeczne. *Studia Psychologiczne*, 37(2), 93-114.
- Grzelak, J. (2001a). Control preferences. W: J. Bargh, D. Apsley (red.), *Unravelling the complexities of social life* (s. 141-154). Washington: APA. <https://doi.org/10.1037/10387-010>
- Grzelak, J. (2001b). O intencjach kontroli i zaufaniu. W: D. Doliński, B. Weigl (red.), *Od myśli i uczuć do decyzji i działań* (s. 91-109). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Grzelak, J. (2002a). Kontrola, preferencje kontroli, postawy wobec problemów społecznych. W: M. Lewicka (red.), *Jednostka i społeczeństwo: Podejście psychologiczne* (s. 131-148). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Grzelak, J. (2002b). O orientacji kontroli. W: J. Brzeziński, H. Sęk (red.), *Psychologia w obliczu nadchodzących przemian społeczno-kulturowych. Kolokwia Psychologiczne t. 10*, (s. 239-253). Warszawa: Instytut Psychologii PAN.
- Grzelak, J. (2008). Motywacja w sytuacjach współzależności interesów. W: A. Szuster, D. Rutkowska (red.), *O różnych obliczach altruizmu* (s. 110-132). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Grzelak, J., Kuhlman, D., Yeagley, E., Joireman, J. (2009). Attraction to Prospective Dyadic Relationships. W: M. Kramer, A. Tenbrunsel, M. Bazerman (red.), *Social decision making* (s. 205-240). New York: Psychology Press.
- Grzelak, J., Zinserling, I. (2003). Aktywność społeczna a wartości i orientacje społeczne. *Studia Psychologiczne*, 41, 75-108.
- Grzelak, J., Zinserling, I. (2004). Kontrola i aktywność społeczna w mieście (badanie mieszkańców Woli). W: J. Grzelak, T. Zarycki (red.), *Społeczna mapa Warszawy. Interdyscyplinarne studium metropolii warszawskiej* (s. 101-131). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Haven, S., ten Berge, J.M.F. (1977). Tucker's coefficient of congruence as a measure of factorial invariance: An empirical study (Heymans Bulletin No. 290 EX): University of Groningen.
- Iacobucci, D., Duhachek, A. (2003). Advancing Alpha: Measuring Reliability with Confidence. *Journal of Consumer Psychology*, 13(4), 478-487. https://doi.org/10.1207/S15327663JCP1304_14
- Jaworowka, A., Matczak, A. (2001). *Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej (INTE)*. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Kelley, H.H., Thibaut, W. (1978). *Interpersonal relations. A theory of interdependence*. New York: Wiley.
- Kędzior, K. (1998). Wpływ preferencji kontroli na podejmowanie decyzji personalnych w sytuacji selekcji zawodowej. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Kikosicka, A. (2010). Związek prawicowego autorytaryzmu z orientacjami kontroli. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Klimpel, K. (1998). Zaufać czy nie zaufać...? Wpływ orientacji społecznych i preferencji kontroli na zaufanie do partnera. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Koczaska, A. (2000). Człowiek - istota nie zawsze dążąca do posiadania kontroli. Wpływ preferencji kontroli na oceny reguł sprawiedliwości. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Kupisz, M. (2004). Wpływ preferencji kontroli i poziomu uspołecznienia na emocjonalne skutki wyuczonej bezradności. Niepublikowana praca magisterska. Instytut Psychologii UJ, Kraków.

Kurowska, M. (2010). Związek orientacji kontroli z pćią psychologiczną. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Kwaśniewska, A. (2000). Życie to sztuka wyboru. Preferencje kontroli a poszukiwanie informacji w przeddecyzyjnej fazie wyboru wieloaspektowego. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Lange, A. (2009). Bezradność intelektualna a "typowy" i "nietypowy" przedmiot akademicki oraz związek bezradności intelektualnej z orientacjami samokontroli, władzy i uległości. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Lorenzo-Seva, U., ten Berge, J.M.F. (2006). Tucker's congruence coefficient as a meaningful index of factor similarity. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences*, 2, 57-64. <https://doi.org/10.1027/1614-2241.2.2.57>

Madeyski, J. (2009). Nasilenie orientacji kontroli koordynacji a skłonność do działań prospołecznych. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Marczyk, A.M. (2010). Orientacje kontroli w ujęciu teorii współzależności, a orientacja na dominację społeczną. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Matczak, A. (2001). Kwestionariusz Kompetencji Społecznych (KKS). Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Mazur, M. (2002). Orientacje społeczne. W: M. Lewicka (red.), *Jednostka i społeczeństwo: Podejście psychologiczne* (s. 117-130). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Mazur, M. (2003). Orientacje społeczne jako wynik i jako źródło stosunku wobec innych. Porównanie trzech metod pomiaru orientacji społecznych. Niepublikowana praca doktorska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Modrzejewska, I. (2004). Satysfakcja zawodowa, wartości zawodowe a preferencje kontroli u pracowników zatrudnionych w organizacji prywatnej i państwowej. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Nicińska, M. (2005). Preferencje kontroli a sprawiedliwość społeczna... czyli, kto powinien zaspokajać ważne potrzeby w życiu ludzi. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Niemiec, M. (2010). Orientacje społeczne, orientacje kontroli i zachowania prospołeczne instruktorów harcerskich. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Ogórek, J. (1998). Wpływ preferencji kontroli i sprawowania kontroli na ocenę zdolności w sytuacji współzależności społecznej. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Olkowska, K. (2008). Optymizm sprawczy i orientacje kontroli wśród wolontariuszy. W: D. Rutkowska, A. Szuster (red.), *O różnych obliczach altruizmu* (s. 110-133). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

- Orłowska, M. (2008). Wpływ silnych orientacji na zachowania prospołeczne: Orientacja władzy. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Sędek, G. (1995). Bezradność intelektualna w szkole. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Sidanius, J., Pratto, F. (1999). Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression. New York: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139175043>
- Słupska, M. (1998). Wpływ preferencji kontroli i sprawowania kontroli na ocenę moralności w sytuacji współzależności społecznej. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Staszkiwicz-Sieraczyńska, M. (2000). Wpływ preferencji kontroli na emocjonalne skutki wyuczonej bezradności. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Świder, A. (2006). Orientacje kontroli a aktywność prospołeczna. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Tarnowska, A. (1999). Wpływ konfiguracji zysków i strat (kwadrantów) oraz preferencji kontroli na atrakcyjność źródła kontroli. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Witkowska, J.M. (2007). Orientacje kontroli a postawy proekologiczne wśród młodzieży. Niepublikowana praca roczna. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Wodnicka, M. (1999). Ja, los, a może ty? Preferencje źródła kontroli i ich modyfikacje związane z informacjami o prospołeczności - antyspołeczności partnera. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Zieliński, R. (2001). Zależność między preferencjami kontroli a stanowiskiem wobec interwencjonizmu. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Zinserling, I. (2004). Wpływ orientacji kontroli na bezradność indywidualną i społeczną. Niepublikowana praca doktorska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Zinserling, I. (2007a). Orientacje kontroli a dane demograficzne. Plakat na konferencję "Przekonania społeczne a jakość życia", Warszawa.
- Zinserling, I. (2007b). "Siła argumentu czy argument siły?" Orientacje kontroli i siła orientacji a zachowania prospołeczne. Plakat na IV Zjazd Naukowy Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej, Wrocław.
- Zinserling, I. (2009). Orientacje kontroli w badaniach eksperymentalnych i sondażowych. Plakat na VI Zjazd Naukowy Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej Lublin.
- Zinserling, I., Grzelak J. (2004). Cele życiowe, zadowolenie z życia, postawy wobec dobra wspólnego mieszkańców Warszawy. W: J. Grzelak, T. Zarycki (red.), Społeczna mapa Warszawy. Interdyscyplinarne studium metropolii warszawskiej (s. 83-92). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Zinserling, I., Grzelak, J. (2008). Orientacje społeczne i orientacje kontroli a wrażliwość Polaków na dobro wspólne. W: D. Rutkowska, A. Szuster (red.), O różnych obliczach altruizmu (s. 110-133). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Zinserling, I., Kicińska, L., Madeyski, J., Orłowska, M. (2008). Wzbudzenie orientacji kontroli i ich wpływ na zachowania prospołeczne. Plakat na V Zjazd Naukowy Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej, Białystok.

Poziom orientacji kooperacyjnej a percepcja mimicznych ekspresji emocji mieszanych oraz postrzeganie osób prezentujących różne wyrazy twarzy

Joanna Lewczuk

Abric, J.C., Kahan, J.P. (1972). The effects of representations and behaviour in experimental games. *European Journal of Social Psychology*, 2, 129-144. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420020203>

Cantor, N., Mischel, W. (1993). Prototypy w spostrzeganiu osób. W: T. Maruszewski (red.), *Poznanie, afekt, zachowanie* (s. 20-52). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Carnevale, P. (1977). Cooperators, competitors and individualists encode nonverbal affect. Paper read at the Eastern Psychological Association Convention. Boston, Mass.

Dolata, E. (2001). *Psychologia poznawania twarzy i ich ekspresji*. Białystok: Trans Humana.

Dolata, E., Czerniawska, M. (2005). Czy widzisz to, co ja czuję; czy czujesz to, co ja widzę - dylematy komunikacji opartej o ekspresje mimiczne. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 16(76), 347-351.

Dolata, E., Czerniawska, M. (2006). Rozpoznawanie złożonych ekspresji emocji. *Psychologia, edukacja i społeczeństwo*, 3, 181-199.

Elfenbein, H.A., Marsh, A.A., Ambady, N. (2002). Emotional intelligence and the recognition of emotion from facial expressions. W: L. Feldman Barrett, P. Salovey (red.), *The wisdom in feeling* (s. 37-59). New York: The Guilford Press.

Frank, R.H. (1988). *Passions within reason: The strategic role of the emotions*. New York: W. W. Norton.

Frank, R.H., Gilovich, T., Regan, D. (1993). The evolution of one-shot cooperation. *Ethology and Sociobiology*, 14, 247-256. [https://doi.org/10.1016/0162-3095\(93\)90020-I](https://doi.org/10.1016/0162-3095(93)90020-I)

Grzelak, J.Ł. (1982). Preferences and cognitive processes in interdependence situations: a theoretical analysis of cooperation. W: V. Derlega, J. Grzelak (red.), *Cooperation and helping behaviour. Theory and research* (s. 97-127). New York: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-210820-4.50010-1>

Grzelak, J.Ł. (2001). Ja, my, oni? Interes własny a procesy poznawcze i zachowanie ludzi w sytuacji konfliktu. W: M. Kofta, T. Szustrowa (red.), *Złudzenia, które pozwalają żyć* (s. 117-146). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Grzelak, J.Ł. (2003). Współzależność społeczna. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 3, s. 125-145). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Grzelak, J., Ossewska, E., Wyszogrodzki, D., Bobrowski, K. (1994). 3 less than 2? A negative effect of the number of allocation participants on prosocial orientations. *Polish Psychological Bulletin*, 25, 223-240.

Hamburger, H., Guyer, M., Fox, J. (1975). Group size and cooperation. *Journal of Conflict Resolution*, 19, 503-531. <https://doi.org/10.1177/002200277501900307>

Kelley, H.H., Stahelski, A.J. (1970). Social interaction basis of cooperator's and competitor's beliefs about others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 66-91. <https://doi.org/10.1037/h0029849>

Kolańczyk, A. (2003). Umysł afektywnie zdeterminowany. Jak afekt i nastrój kształtują celowe spostrzeżenie. W: Z. Piskorz, T. Zaleśkiewicz (red.), *Psychologia umysłu* (s. 161-182). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Kozielecki, J. (1975). *Psychologiczna teoria decyzji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kuhman, D.M. (2006). Photon study. (Materiały niepublikowane). Uniwersytet w Delaware, USA.

Kuhlman, D.M., Carnevale, P. (1984). Nonverbal demeanor as a function of social orientation. Poster presented at the Convention of the American Psychological Association, Montreal, Canada.

Kuhlman, D.M., Fasolo, P., Kiotas, J., Pomare, M. (1989). Facial expressions of emotion as signals of social orientation. Poster presented at the Second International Conference on Social Orientation, Warsaw, Poland.

Kuhlman, D.M., Marshello, A. (1975). Individual differences in game motivation as moderators of preprogrammed strategy effects In prisoner's dilemma. *Journal of Personality and Social Psychology*, 32, 922-931. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.32.5.922>

Kuhlman, D.M., Wimberley, D.C. (1976). Expectations of choice behavior held by cooperators, competitors and individualists across four classes of experimental games. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34, 69-81. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.34.1.69>

Lane, R. (2003). The neural substrates of affect impairment in schizophrenia. *American Journal of Psychiatry*, 160, 1723-1725. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.160.10.1723>

Latane, B., Nida, S. (1981). Ten years of group size and helping. *Psychological Bulletin*, 89, 308-324. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.89.2.308>

Liebrand, W.B.G. (1984). The effect of social motives, communication and group size on behaviour in a N-person multi-stage mixed-motive game. *European Journal of Social Psychology*, 14, 239-264. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420140302>

Liebrand, W.B.G., Jansen, R.W.T.L., Rijken, V.M., Suhre, C.J.M. (1986). Might over morality: Social values and the perception of other players in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 22, 203-215. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(86\)90024-7](https://doi.org/10.1016/0022-1031(86)90024-7)

Maki, J.E., Thorngate, W.B., McClintock, C.G. (1979). Prediction and perception of social motives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 203-220. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.37.2.203>

Maruszewski, T., Doliński, D., Łukaszewski, W., Marszał-Wiśniewska, M. (2008). Emocje i motywacje. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 1, s. 537-553). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Matczak, A., Piekarska, J., Studniarek, E. (2005). *Skala Inteligencji Emocjonalnej - Twarze (SIE-T)*. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Mazur, M. (2002). Orientacje społeczne. W: M. Lewicka, J. Grzelak (red.), *Jednostka i społeczeństwo* (s. 117-130). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

McClintock, C.G. (1978). Social values: Their definition, measurement and development. *Journal of Research and Development in Education*, 12, 121-137.

McClintock, C.G., Liebrand, W.B.G. (1988). Role of interdependence structure, individual value orientation, and another's strategy in social decision making: A transformational analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 396-409. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.55.3.396>

Messick, D.M., McClintock, C.G. (1968). Motivational basis of choice in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 4, 1-25. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(68\)90046-2](https://doi.org/10.1016/0022-1031(68)90046-2)

Mogg, K., Philippot, P. (2004). Selective attention to angry faces in clinical social phobia. *Journal of Abnormal Psychology*, 113, 160-166. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.113.1.160>

Pelc, K., Kornreich, C., Foisy, M., Dan, B. (2006). Recognition of emotional facial expressions in attention-deficit hyperactivity disorder. *Pediatric Neurology*, 35(2), 93-97. <https://doi.org/10.1016/j.pediatrneurol.2006.01.014>

Sattler, D.N., Kerr, N.L. (1991). Might versus morality explained: Motivational and cognitive interpersonal orientation. *American Journal of Sociology*, 71, 179-186.

Schulz, U. (1986). The influence of social orientation and generalized expectancies on decision making in iterated experimental games. W: R. Tietz, W. Albers, R. Stellen (red.), *Bounded rational behaviour in experimental games and markets* (s. 95-110). Berlin: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-642-48356-1_8

Shelley, G.P., Page, M.J., Rives, P., Yeagley, E., Kuhlman, D. M. (2009). Nonverbal communication and detection of individual differences in social value orientation. W: R.M. Kramer, M.H. Bazerman, A.E. Tenbrunsel (red.), *Social decision making: Social dilemmas, social values, and ethical judgments* (s. 147-169). New York: Psychology Press.

Swingle, P.G., Santi, A. (1972). Communication in non-zero-sum games. *Journal of Personality and Social Psychology*, 23, 54-64. <https://doi.org/10.1037/h0032878>

Thayer, J.F., Johnsen, B.H. (2000). Sex differences in judgment of facial affect: A multivariate analysis of recognition errors. *Scandinavian Journal of Psychology*, 41, 243-246. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00193>

Wieczorkowska-Siarkiewicz, G. (1983). Formalna analiza preferencji. W: J. Grzelak (red.), *Problemy współzależności społecznej* (s. 161-169). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Wojciechowski, Ł. (2001). Poziom adaptacji do środowiska a altruizm i egoizm zachowania. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Psychologia kontroli a psychologia władzy: wzajemne relacje i możliwe obszary inspiracji Mirosław Kofta, Marcin Bukowski

Anderson, C., Galinsky, A.D. (2006). Power, optimism, and risk-taking. *European Journal of Social Psychology*, 36, 511-536. <https://doi.org/10.1002/ejsp.324>

- Bargh, J.A., Raymond, P., Pryor, J.B., Strack, F. (1995). Attractiveness of the underling: An automatic power-sex association and its consequences for sexual harassment and aggression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 768-781. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.5.768>
- Becker, E. (1969). *Angel in armor*. New York: Free Press.
- Bilewicz, M., Kofta, M., Wójcik, A., Winiewski, M. (2011, złożone do druku). The power of conspiracy beliefs: Antecedents, structure and consequences of anti-Semitism in Poland.
- Bless, H., Hamilton, D., Mackie, D.M. (1992). Mood effects on the organization of person information. *European Journal of Social Psychology*, 22, 497-509. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420220507>
- Brehm, J.W. (1966). *A theory of psychological reactance*. New York: Academic Press.
- Bukowski, M., von Hecker, U. (2010). Learning of social triads under varied degrees of control deprivation: niepublikowany maszynopis.
- Burger (1992). *Desire for control: Personality, social, and clinical perspectives*. New York: Plenum. <https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9984-2>
- Cartwright, D. (1965). Power: A neglected variable in social psychology. W: J.G. March (red.), *Handbook of organizations* (s. 1-47). Chicago: Rand McNally.
- Carver, C.S., Scheier, M.F. (1999). Themes and issues in the self-regulation of behaviour. W: R.S. Wyer Jr. (red.), *Advances in social cognition* (t. 12, s. 1-105). Mahawah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Catania, A.Ch., Sagvolden, T. (1980). Preference for free choice over forced choice in pigeons. *Journal of the Experimental Analysis of Behavior*, 34, 77-86. <https://doi.org/10.1901/jeab.1980.34-77>
- Chen, S., Lee-Chai, A., Bargh, J.A. (2001). Relationship orientation as a moderator of the effects of social power. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 1362-1377. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.80.2.173>
- Dépret, E.F., Fiske, S.T. (1993). Social cognition and power: Some cognitive consequences of social structure as a source of control deprivation. W: G. Weary, F. Gleicher, K. Marsh (red.), *Control motivation and social cognition* (s. 176-202). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8309-3_7
- Dépret, E.F., Fiske, S.T. (1999). Perceiving the powerful: Intriguing individuals versus threatening groups. *Journal of Experimental Social Psychology*, 35, 461-480. <https://doi.org/10.1006/jesp.1999.1380>
- Doliński, D. (1998). To control or not to control. W: M. Kofta, G. Weary, G. Sedek (red.), *Personal control in action: Cognitive and motivational mechanisms* (s. 319-340). New York: Plenum Press.
- Fan, J., McCandliss, B.D., Sommer, T., Raz, A., Posner, M.I. (2002). Testing the efficiency and independence of attentional networks. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 14, 340-347. <https://doi.org/10.1162/089892902317361886>
- Fast, N.J., Gruenfeld, D.H., Sivanathan, N., Galinsky, A.D. (2009). Illusory control: A generative force behind power's far-reaching effects: Research article. *Psychological Science*, 20, 502-508. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2009.02311.x>
- Fiske, S.T. (1993). Controlling other people: The impact of power on stereotyping. *American Psychologist*, 48, 621-628. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.6.621>

Fiske, S.T., Berdahl, J.L. (2007). Social power. W: A. Kruglanski, E.T. Higgins (red.), *Social psychology: A handbook of basic principles* (s. 678-691). New York: Guilford Press.

Fiske, S.T., Dépret, E. (1996). Control, interdependence, and power: Understanding social cognition in its social context. W: W. Stroebe, M. Hewstone (red.), *European Review of Social Psychology* (t. 7, s. 31-61). New York: Wiley. <https://doi.org/10.1080/14792779443000094>

Fiske, S.T., Morling, B., Stevens, L.E. (1996). Controlling self and others: A theory of anxiety, mental control, and social control. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 115-123. <https://doi.org/10.1177/0146167296222001>

French, J.R., Raven, B.H. (1959). The bases of social power. W: D. Cartwright (red.), *Studies in Social Power*. Ann Arbor, MI: Institute of Social Research.

Fritsche, I., Jonas, E., Fankhaendel, T. (2008). The role of control motivation in mortality salience effects on ingroup support and defense. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 524-541. <https://doi.org/10.1037/a0012666>

Fromm, E. (1941/1997). *Ucieczka od wolności*. Warszawa: Czytelnik.

Galinsky, A.D., Gruenfeld, D.H., Magee, J.C. (2003). From power to action. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 453-466. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.3.453>

Galinsky, A.D., Magee, J.C., Inesi, M., Gruenfeld, D.H. (2006). Power and perspectives not taken. *Psychological Science*, 17, 1068-1074. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01824.x>

Gardner, W.L., Seeley, E.A. (2001). Confucius, "Jen" and the benevolent use of power: The interdependent self as a psychological contract preventing exploitation. W: A.Y. Lee-Chai, J.A. Bargh (red.), *The use and abuse of power* (s. 263-280). New York: Psychology Press.

Grzelak, J. (2001). Control preferences. W: J. Bargh, D. Apsley (red.), *Unravelling the complexities of social life* (s. 141-154). Washington: APA. <https://doi.org/10.1037/10387-010>

Grzelak, J. (2002). Kontrola, preferencje kontroli, postawy wobec problemów społecznych. W: M. Lewicka, J. Grzelak (red.), *Jednostka i społeczeństwo* (s. 131-148). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Gentner, D., Stevens, A.L. (red.) (1983). *Mental models*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Goodwin, S.A., Gubin, A., Fiske, S.T., Yzerbyt, V.Y. (2000). Power can bias impression processes: Stereotyping subordinates by default and by design. *Group Processes & Intergroup Relations*, 3, 227-256. <https://doi.org/10.1177/1368430200003003001>

Guinote, A. (2007a). Behaviour variability and the situated focus theory of power. W: W. Stroebe, M. Hewstone (red.), *European Review of Social Psychology* (t. 18, s. 256-295). New York: Wiley. <https://doi.org/10.1080/10463280701692813>

Guinote, A. (2007b). Power affects basic cognition: Increased attentional inhibition and flexibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 685-697. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2006.06.008>

Guinote, A. (2007c). Power and goal pursuit. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 1076-1087. <https://doi.org/10.1177/0146167207301011>

Guinote, A. (2010). The situated focus theory of power. W: A. Guinote, T. Vescio (red.), *The social psychology of power* (s. 141-176). New York: Guilford Press.

Handgraaf, M.J.J., Van Dijk, E., Vermunt, R.C., Wilke, H.A.M., De Dreu, C.K. (2008). Less power or powerless? Egocentric empathy gaps and the irony of having little versus no power in social decision making. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1136-1149. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.5.1136>

von Hecker, U., Sedek G. (1999). Uncontrollability, depression, and the construction of mental models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 833-850. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.4.833>

Johnson-Laird, P.N. (1983). *Mental models*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Kay, A.C., Gaucher, D., McGregor, I., Nash, K. (2010). Religious belief as compensatory control. *Personality and Social Psychology Review*, 14, 37-48. <https://doi.org/10.1177/1088868309353750>

Kelley, H.H., Thibaut, W. (1978). *Interpersonal relations. A theory of interdependence*. New York: Wiley.

Keltner, D., Gruenfeld, D.H., Anderson, C. (2003). Power, approach, and inhibition. *Psychological Review*, 110, 265-284. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.110.2.265>

Keltner, D., Gruenfeld, D.H., Galinsky, A., Kraus, M.W. (2010). Paradoxes of power: Dynamics of the acquisition, experience and social regulation of social power. W: A. Guinote, T. Vescio (red.), *The social psychology of power* (s. 177-208). New York: Guilford Press.

Kitayama, S., Duffy, S., Kawamura, T., Larsen, J. (2003). Perceiving an object and its context in different cultures: A cultural look at new look. *Psychological Science*, 14, 201-206. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.02432>

Kofta, M. (1993). Uncertainty, mental models, and learned helplessness: An anatomy of control loss. W: G. Weary, F. Gleicher, K. Marsh (red.), *Control motivation and social cognition* (s. 122-153). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8309-3_5

Kofta, M. (2001). Poczucie kontroli, złudzenia na temat siebie, a adaptacja psychologiczna. W: M. Kofta, T. Szustrowa (red.), *Złudzenia, które pozwalają żyć: Szkice ze społecznej psychologii osobowości*, wyd. 2 rozszerzone (s. 199-225). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kofta, M., Narkiewicz-Jodko, W., Kobyliński, P. (2011, w druku). Deprywacja kontroli a poznanie i postawy międzygrupowe: Znaczenie deficytów poznawczych i afektywnych. W: M. Kofta, M. Bilewicz (red.), *Wobec obcych: Zagrożenie psychologiczne a stosunki międzygrupowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kofta, M., Sedek, G. (1998). Uncontrollability as a source of cognitive exhaustion: Implications for helplessness and depression. W: M. Kofta, G. Weary, G. Sedek (red.), https://doi.org/10.1007/978-1-4757-2901-6_16

Personal control in action: Cognitive and motivational mechanisms (s. 391-418). New York: Plenum Press.

Kofta, M., Sedek, G. (1999). Uncontrollability as irreducible uncertainty. *European Journal of Social Psychology*, 29, 577-590. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199908/09\)29:5/6<577::AID-EJSP947>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199908/09)29:5/6<577::AID-EJSP947>3.0.CO;2-K)

- Koole, S.L., Smeets, K., van Knippenberg, A., Dijksterhuis, A. (1999). The cessation of rumination through self-affirmation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 111-125. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.1.111>
- Lammers, J., Stoker, J.I., Stapel, D.A. (2009). Differentiating social and personal power. Opposite effects on stereotyping but parallel effects on behavioral approach tendencies. *Psychological Science*, 20, 1543-1549. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2009.02479.x>
- Lee-Chai, A.Y., Chen, S., Chartrand, T. (2001). From Moses to Marcos: Individual differences in the use and abuse of power. W: A. Lee-Chai, J.A. Bargh (red.), *The use and abuse of power* (s. 57-74). Philadelphia: Psychology Press.
- Liu, T.J., Steele, C.M. (1986). Attribution analysis as self-affirmation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 531-540. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.531>
- Maier, S.E., Seligman, M.E.P. (1976). Learned helplessness: Theory and evidence. *Journal of Experimental Psychology: General*, 105, 3-46. <https://doi.org/10.1037/0096-3445.105.1.3>
- Manz, C.C., Gioia, D.A. (1983). The interrelationship of power and control. *Human Relations*, 36, 459-476. <https://doi.org/10.1177/001872678303600504>
- McClintock, C.G. (1972). Social motivation - a set of propositions. *Behavioral Science*, 17, 458-454. <https://doi.org/10.1002/bs.3830170505>
- McGregor, I., Nail, P.R., Marigold, D.C., Kang, S.J. (2005). Defensive pride and consensus: Strength in imaginary numbers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 978-996. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.6.978>
- McIntosh, D.N., Sedek, G., Fojas, S., Brzezicka-Rotkiewicz A., Kofta, M. (2005). Cognitive performance after preexposure to uncontrollability and in a depressive state: Going with a simpler plan B. W: R.W. Engle, G. Sedek, U. von Hecker, D.N. McIntosh (red.), *Cognitive limitations in aging and psychopathology* (s. 219-246). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511720413.010>
- Messick, D.M., McClintock, C.G. (1968). Motivational basis of choice in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 4, 1-25. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(68\)90046-2](https://doi.org/10.1016/0022-1031(68)90046-2)
- Miller, S.M. (1980). Why having control reduces stress: If I can stop the roller coaster, I don't want to get off. W: J. Garber M.E.P. Seligman (red.), *Human helplessness: Theory and applications* (s. 71-95). New York: Academic Press.
- Moscovici, S. (1987). The conspiracy mentality. W: C.F. Graumann, S. Moscovici (red.), *Changing conceptions of conspiracy* (s. 151-169). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4618-3_9
- Navon, D. (1977). Forest before trees: The precedence of global features in visual perception. *Cognitive Psychology*, 9, 353-383. [https://doi.org/10.1016/0010-0285\(77\)90012-3](https://doi.org/10.1016/0010-0285(77)90012-3)
- Neuberg, S.L., Fiske, S.T. (1987). Motivational influences on impression formation: Dependency, accuracy-driven attention, and individuating information. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 431-444. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.3.431>

Neuberg, S.L., Newsom, J.T. (1993). Personal need for structure: Individual differences in the desire for simpler structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 113-131.

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.65.1.113>

Overbeck, J.R., Park, B. (2001). When power does not corrupt: Superior individuation processes among powerful perceivers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 549-565.

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.4.549>

Overbeck, J.R., Park, B. (2006). Powerful perceivers, powerless objects: Flexibility of powerholders' social attention. *Organizational Behaviour and Human Decision Processes*, 99, 227-243.

<https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.10.003>

Overmier, J.B., Seligman, M.E.P. (1967). Effects of inescapable shock upon subsequent escape and avoidance learning. *Journal of Comparative and Physiological Psychology*, 63, 23-33.

<https://doi.org/10.1037/h0024166>

Pittman, T.S. (1993). Control motivation and attitude change. W: G. Weary, F. Gleicher, K.L. Marsh (red.), *Control motivation and social cognition* (s. 157-175). New York: Springer-Verlag.

https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8309-3_6

Pittman, T.S., D'Agostino, P.R. (1989). Motivation and cognition: Control deprivation and the nature of subsequent information processing. *Journal of Experimental Social Psychology*, 25, 465-480.

[https://doi.org/10.1016/0022-1031\(89\)90001-2](https://doi.org/10.1016/0022-1031(89)90001-2)

Pittman, T.S., Pittman, N.L. (1980). Deprivation of control and the attribution process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 377-389. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.39.3.377>

Raven, (1992). A power / interaction model of interpersonal influence: French and Raven thirty years later. *Journal of Social Behavior and Personality*, 7, 217-244.

Ric, F., Scharnitzky, P. (2003). Effects of control deprivation on effort expenditure and accuracy performance. *European Journal of Social Psychology*, 33, 103-118. <https://doi.org/10.1002/ejsp.134>

Rodríguez-Bailón, R., Moya, M., Yzerbyt, V. (2000). Why do superiors attend to negative stereotypic information about their subordinates? Effects of power legitimacy on social perception. *European Journal of Social Psychology*, 30, 651-671. [https://doi.org/10.1002/1099-0992\(200009/10\)30:5<651::AID-EJSP13>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1099-0992(200009/10)30:5<651::AID-EJSP13>3.0.CO;2-O)

[https://doi.org/10.1002/1099-0992\(200009/10\)30:5<651::AID-EJSP13>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1099-0992(200009/10)30:5<651::AID-EJSP13>3.0.CO;2-O)

Rothbaum, F.M., Weisz, J.R., Snyder, S.S. (1982). Changing the world and changing the self: A two-process model of perceived control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42, 5-37.

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.42.1.5>

Ruscher, J.B., Fiske, S.T. (1990). Interpersonal competition can cause individuating processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 832-843. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.5.832>

Ruscher, J.B., Fiske, S.T., Miki, H., van Manen, S. (1991). Individuating processes in competition: Interpersonal versus intergroup. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 595-605.

<https://doi.org/10.1177/0146167291176001>

Russell, B. (1938). *Power: A new social analysis*. New York: W.W. Norton.

Sedik, G., Kofta, M. (1990). When cognitive exertion does not yield cognitive gain: Toward an informational explanation of learned helplessness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 729-743. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.729>

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.729>

Sedek, G., Kofta, M., Tyszka, T. (1993). Effects of uncontrollability on subsequent decision making: Testing the cognitive exhaustion hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 1270-1281. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.65.6.1270>

Sedek, G., McIntosh, D.N. (1998). Intellectual helplessness: Domain specificity, teaching styles, and school achievement. W: M. Kofta, G. Weary, G. Sedek (red.), *Personal control in action: Cognitive and motivational mechanisms* (s. 419-443). New York: Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-2901-6_17

Seligman M.E.P. (1975). *Helplessness: On depression, development, and death*. San Francisco: Freeman.

Smith, P.K., Jostman, N., Galinsky, A.D., van Dijk, W.W. (2008). Lacking power impairs executive functions. *Psychological Science*, 19, 441-447. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2008.02107.x>

Stevens, L.E., Fiske, S.T. (2000). Motivated impressions of a powerholder: Accuracy under task dependency and misperception under evaluative dependency. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 907-922. <https://doi.org/10.1177/01461672002610002>

Sullivan, D., Landau, M.J., Rothschild, Z.K. (2010). An existential function of enmity: Evidence that people attribute influence to personal and political enemies to compensate for threats to control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98, 434-449. <https://doi.org/10.1037/a0017457>

Van den Bos, K., Muller, P.A., van Bussel, A.A.L. (2009). Helping to overcome intervention inertia in bystander's dilemmas: Behavioral disinhibition can improve the greater good. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 873-878. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2009.03.014>

Weber, M. (1922/2002). *Gospodarka i społeczeństwo*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Weick, M., Guinote, A. (2008). When subjective experiences matter: Power increases reliance on the ease of retrieval. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 956-970. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.6.956>

Whitson, J.A., Galinsky, A.D. (2008). Lacking control increases illusory pattern perception. *Science*, 322, 115-117. <https://doi.org/10.1126/science.1159845>

Willis, G.B., Rodríguez-Bailón, R., Lupiáñez, J. (2010). The boss is paying attention: Power affects the functioning of the attentional networks. *Social Cognition* (w druku). <https://doi.org/10.1521/soco.2011.29.2.166>

Wojciszke, B., Strużyńska-Kujalowicz, A. (2007). Power influences self-esteem. *Social Cognition*, 25, 472-494. <https://doi.org/10.1521/soco.2007.25.4.472>

Wortman, C.B., Brehm, J.W. (1975). Responses to uncontrollable outcomes: An integration of reactance theory and the learned helplessness model. W: L. Berkowitz (red.), *Advances in Experimental Social Psychology* (t. 8, s. 277-336). New York: Academic Press [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60253-1](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60253-1)

Kto pomoże obcym? Wysoki status i silna identyfikacja z własną grupą jako ograniczenia zdolności do przyjmowania perspektywy grupy obcej Michał Bilewicz

Aberson, C.L., Haag, S.C. (2007). Contact, perspective taking, and anxiety as predictors of stereotype endorsement, explicit attitudes, and implicit attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10, 179-201. <https://doi.org/10.1177/1368430207074726>

Bilewicz, M. (2009a). Perspective taking and intergroup helping intentions: The moderating role of power relations. *Journal of Applied Social Psychology*, 39, 2779-2786. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2009.00548.x>

Bilewicz, M. (2009b). Jak zmienić stereotypy i uprzedzenia? Między psychologią a praktyką edukacji do tolerancji. W: K. Szotkowska-Beylin, M. Białek-Graczyk (red.), *Tolerancyjni. To się dzieje!* (s. 65-75). Warszawa: Towarzystwo Inicjatyw Twórczych Ę.

Bocato, G., Cortes, B.P., Demoulin, S., Leyens, J.Ph. (2007). The automaticity of inhumanization. *European Journal of Social Psychology*, 37, 987-999. <https://doi.org/10.1002/ejsp.412>

Branscombe, N.R., Doosje, B., McGarty, C. (2002). Antecedents and consequences of collective guilt. W: D.M. Mackie, E.R. Smith (red.), *From Prejudice to Intergroup Emotions*. New York: Psychology Press.

Branscombe, N.R., Schmitt, M.T., Harvey, R.D. (1999). Perceiving pervasive discrimination among African-Americans: Implications for group identification and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 135-149. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.1.135>

Bukowski, M., Winiewski, M. (w druku). Emocje międzygrupowe a stereotypy i zagrożenia. Co jest przyczyną, a co skutkiem uprzedzeń? W: M. Kofta, M. Bilewicz (red.), *Wobec obcych. Zagrożenia psychologiczne a stosunki międzygrupowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Davis, M.H. (1994). *Empathy: A social psychological approach*. Madison, WI: Brown Benchmark.

Davis, M.H., Maitner, A.T. (2009). Perspective Taking and Intergroup Helping. W: S. Sturmer, M. Snyder (red.), *The Psychology of Prosocial Behavior: Group Processes, Intergroup Relations, and Helping*. Oxford: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444307948.ch9>

Dąbrowska, A. (red., 2008). *Światła w ciemności. Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Relacje*. Lublin: Brama Grodzka/Teatr NN.

Dépret, E.F., Fiske, S.T. (1999). Perceiving the powerful: Intriguing individuals versus threatening groups. *Journal of Experimental Social Psychology*, 35, 461-480. <https://doi.org/10.1006/jesp.1999.1380>

Doosje, B., Branscombe, N., Spears, R., Manstead, A. (1998). Guilty by association: when one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 872-886. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.4.872>

Doosje, B., Ellemers, N. (1997). Stereotyping under threat: the role of group identification. W: R. Spears, P. Oakes, N. Ellemers, S.A. Haslam (red.), *The Social Psychology of Stereotyping and Group Life* (s. 257-273). Oxford: Blackwell.

Fiske, S., (1993). Controlling other people: The impact of power on stereotyping. *American Psychologist*, 48, 621-628. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.6.621>

Fiske, S.T. (2010). Interpersonal stratification: Status, power, and subordination. W: S.T. Fiske, D.T., Gilbert, G. Lindzey (red.), *Handbook of social psychology*. New York: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470561119.socpsy002026>

- Furtak, E. (2009). Na Zaolziu Polacy to szowiniści, a Czesi są antypolscy. *Gazeta Wyborcza* (www.gazeta.pl ; dostęp: 13.10.2009).
- Galinsky, A.D., Moskowitz, G.B. (2000). Perspective taking: Decreasing stereotype expression, stereotype accessibility and In-group favoritism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 708-724. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.4.708>
- Galinsky, A., Gruenfeld, D., Magee, J. (2003). From power to action. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 453-466. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.3.453>
- Galinsky, A.D., Magee, J.C., Gruenfeld, D.H., Whitson, J.A., Linjenquist, K.A. (2008). Power reduces the press of the situation: Implications for creativity, conformity, and dissonance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1450-1466. <https://doi.org/10.1037/a0012633>
- Galinsky, A.D., Magee, J.C., Inesi, M.E., Gruenfeld, D.H. (2006). Power and perspectives not taken. *Psychological Science*, 17, 1068-1074. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01824.x>
- Golec de Zavala, A., Cichocka, A.K., Eidelson, R., Jayawickreme, N. (2009). Collective narcissism as and its social consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 1074-1096. <https://doi.org/10.1037/a0016904>
- Goodwin, S.A., Gubin, A., Fiske, S.T., Yzerbyt, V.Y. (2000). Power implicitly biases impression formation: Stereotyping subordinates by default and by design. *Group Processes and Interpersonal Relationships*, 3, 227-256. <https://doi.org/10.1177/1368430200003003001>
- Grzelak, J., Poppe, M., Nowak, A., Czwartosz, Z. (1988). Numerical trap: A new look at outcome representation in choice situations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 143-159. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420180206>
- Guinote, A. (2007). Power affects basic cognition: Increased attentional inhibition and flexibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 685-697. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2006.06.008>
- Guinote, A., Willis, G.B., Martellotta, C. (2010). Social power increases implicit prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 299-307. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2009.11.012>
- Guinote, A., Judd, C.M., Brauer, M. (2002). Effects of power on perceived and objective group variability: Evidence that more powerful groups are more variable. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 708-721. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.5.708>
- Guinote, A., Brown, M., Fiske, S.T. (2006). Minority status decreases sense of control and increases interpretive processing. *Social Cognition*, 24, 169-186. <https://doi.org/10.1521/soco.2006.24.2.169>
- Hewstone, M. (1990). The ultimate attribution error? A review of the literature on causal intergroup attribution. *European Journal of Social Psychology*, 20, 311-335. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420200404>
- Kosterman, R., Feshbach, S. (1989). Toward a measure of patriotic and nationalistic attitudes. *Political Psychology*, 10, 257-274. <https://doi.org/10.2307/3791647>
- Lammers, J., Gordijn, E.H., Otten, S. (2008). Looking through the eyes of the powerful. Power (or lack thereof) and metastereotyping. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 1229-1238. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2008.03.015>
- Lewin, K. (1941). Regression, retrogression and development. *University of Iowa Studies of Child Welfare*, 18, 1-43.

Leyens, J.Ph., Demoulin, S., Vaes, J., Gaunt, R., Paladino, M.P. (2007). Infra-humanization: The wall of group differences. *Social Issues and Policy Review*, 1, 139-172. <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2007.00006.x>

Maison, D., Bruin, R. (1999). Test utajonych skojarzeń (IAT) Greenwalda: metoda badania utajonych postaw. *Studia Psychologiczne*, 37, 61-81.

Milgram, S., Mann, L., Harter, S. (1965). The lost letter technique: A tool of social research. *Public Opinion Quarterly*, 29, 437-438. <https://doi.org/10.1086/267344>

Mummendey, A., Klink, A., Brown, R. (2001). Nationalism and patriotism: National identification and out-group rejection. *British Journal of Social Psychology*, 40 (2), 159-172. <https://doi.org/10.1348/014466601164740>

Oldmeadow, J.A., Fiske, S.T. (2010). Social status and pursuit of positive social identity: Systematic domains of intergroup differentiation and discrimination for high and low status groups. *Group Processes and Intergroup Relations*, 13, 425-444. <https://doi.org/10.1177/1368430209355650>

Schatz, R.T., Staub, E., Lavine, H. (1999). On the varieties of national attachment: Blind versus constructive patriotism. *Political Psychology*, 20, 151-174. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00140>

Staub, E., Vollhardt, J. (2008). Altruism born of suffering: The roots of caring and helping after experiences of personal and political victimization. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78, 267-280. <https://doi.org/10.1037/a0014223>

Stephan, W.G., Stephan, C.W. (1985). Intergroup anxiety. *Journal of Social Issues*, 41, 157-175. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1985.tb01134.x>

Sturmer, S., Snyder, M. (red., 2010). *The Psychology of Prosocial Behavior: Group Processes, Intergroup Relations, and Helping*. Oxford: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444307948>

Swann, W.B., Stephenson, B., Pittman, T.S. (1981). Curiosity and control: On the determinants of the search for social knowledge. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40, 635-642. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.40.4.635>

Thibaut, J.W., Kelley, H.H. (1959). *The social psychology of groups*. New York: Wiley.

Underwood, B., Moore, B. (1982). Perspective taking and altruism. *Psychological Bulletin*, 91, 143-173. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.91.1.143>

Van Kleef, G.A., De Dreu, C.K.W., Manstead, A.S.R. (2004). The interpersonal effects of anger and happiness in negotiations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86, 57-76. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.1.57>

Vollhardt, J.R. (2009). Altruism born of suffering and prosocial behavior following adverse life events: A review and conceptual integration. *Social Justice Research*, 22, 53-97. <https://doi.org/10.1007/s11211-009-0088-1>

Zebel, S., Doosje, B., Spears, R. (2009). How perspective-taking helps and hinders groupbased guilt as a function of group identification. *Group Processes and Intergroup Relations*, 12, 61-78. <https://doi.org/10.1177/1368430208098777>

O związkach różnych form myślenia spiskowego z uprzedzeniami wobec obcych Monika Grzesiak-Feldman

Abalakina-Paap, M., Stephan, W.G., Craig, T., Gregory, W.L. (1999). Beliefs in Conspiracy. *Political Psychology*, 20, 637-647. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00160>

Bale, J.M. (2007). Political paranoia vs. political realism: on distinguishing between bogus conspiracy theories and genuine conspiratorial politics. *Patterns of Prejudice*, 41, 45-60. <https://doi.org/10.1080/00313220601118751>

Bergmann, W. (2008). Anti-Semitic attitudes in Europe: A comparative perspective. *Journal of Social Issues*, 64, 343-362. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00565.x>

Bilewicz, M., Krzemiński, I. (2010). Anti-Semitism in Poland and Ukraine: The belief in Jewish control as a mechanism of scapegoating. *International Journal of Conflict and Violence*, 4, 234-243.

Bilewicz, M., Kofta, M., Wójcik, A., Winiewski, M. (2010). The Power of conspiracy beliefs: Antecedents, structure and consequences of anti-Semitism in Poland (materiał złożony do publikacji).

Billig, M. (1987). Anti-Semitic themes and the British far left: Some social-psychological observations on indirect aspects of the conspiracy tradition. W: C.F. Graumann, S. Moscovici (red.), *Changing conceptions of conspiracy* (s. 115-136). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4618-3_7

Bird S.T., Bogart, L.M. (2005). Conspiracy beliefs about HIV/AIDS and birth control among African Americans: Implications for the prevention of HIV, other STIs, and unintended pregnancy. *Journal of Social Issues*, 61, 109-126. <https://doi.org/10.1111/j.0022-4537.2005.00396.x>

Bogart, L.M., Thorburn, S. (2006). Relationship of African Americans' sociodemographic characteristics to belief in conspiracies about HIV/AIDS and birth control. *Journal of the National Medical Association*, 98, 1144-1150.

Byford, J. (2003). Anti-Semitism and the Christian Right in post-Milošević Serbia: From conspiracy theory to hate crime. *Internet Journal of Criminology*, 1, 1-27; <http://www.internetjournalofcriminology.com/ijarticles.html> , dostęp: 11.07.2009.

Byford, J. (2006). 'Serbs never hated the Jews': The denial of antisemitism in Serbian Orthodox Christian culture. *Patterns of Prejudices*, 40, 159-180. <https://doi.org/10.1080/00313220600634345>

Byford, J., Billig, M. (2001). The emergence of antisemitic conspiracy theories in Yugoslavia during the war with NATO. *Patterns of Prejudices*, 35, 50-63. <https://doi.org/10.1080/003132201128811287>

Czuchnowski, W. (2010). Od Rejtana do katastrofy smoleńskiej. *Gazeta.pl*; http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,8739572,Od_Rejtana_do_katastrofy_smolenskiej.html , dostęp: 30.11.2010.

Dillinger, J. (2004). Terrorists and witches: popular ideas of evil in the early modern period. *History of European Ideas*, 30, 167-182. <https://doi.org/10.1016/j.histeuroideas.2004.03.001>

Douglas, K.M., Sutton, R.M. (2005). The hidden impact of conspiracy theories: Perceived and actual influence of theories surrounding the death of Princess Diana. *Journal of Social Psychology*, 148, 210-221. <https://doi.org/10.3200/SOCP.148.2.210-222>

Fenster, M. (2008). *Conspiracy theories: Secrecy and power in American culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Goertzel, T. (1994). Belief in conspiracy theories. *Political Psychology*, 15, 733-744.
<https://doi.org/10.2307/3791630>

Groh, D. (1987). The temptation of conspiracy theory or: Why do bad things happen to good people? Part I: Preliminary draft of a theory of conspiracy theories. W: C.F. Graumann, S. Moscovici (red.), *Changing conceptions of conspiracy* (s. 1-13). New York: Springer-Verlag.
https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4618-3_1

Grzesiak-Feldman, M. (2007). Conspiracy thinking and state-trait anxiety in young Polish adults. *Psychological Reports*, 100, 199-202. <https://doi.org/10.2466/pr0.100.1.199-202>

Grzesiak-Feldman, M. (2010). O związkach lęku z myśleniem spiskowym. *Studia Psychologiczne*, 48, 45-58.

Grzesiak-Feldman, M., Irzycka, M. (2009). Right-wing authoritarianism and conspiracy thinking in a Polish sample. *Psychological Reports*, 105, 389-393. <https://doi.org/10.2466/PRO.105.2.389-393>

Kofta, M. (2001). Stereotyp spiskowy jako centralny składnik antysemityzmu. W: M. Kofta, A. Jasińska-Kania (red.), *Stereotypy i uprzedzenia: uwarunkowania społeczno-kulturowe* (s. 274-297). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kofta, M., Narkiewicz-Jodko, W. (2001). Wartości a bytowość grupy, stereotypy spiskowe, i uprzedzenia. W: D. Doliński, B. Weilg (red.), *Od myśli i uczuć do decyzji i działań* (s. 59-74). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Kofta, M., Sędek G. (2005). Conspiracy stereotypes of Jews during systemic transformation in Poland. *International Journal of Sociology*, 35, 40-64. <https://doi.org/10.1080/00207659.2005.11043142>

Kofta, M., Sędek, G. (1992). Struktura poznawcza stereotypu etnicznego, bliskość wyborów parlamentarnych, a przejawy uprzedzeń antysemickich. W: Z. Chlewiński, I. Kurcz (red.), *Stereotypy i uprzedzenia* (s. 67-86). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Kofta, M., Sędek, G. (1995). Stereotyp "duszy grupowej", wybory parlamentarne, a postawy wobec osób pochodzenia żydowskiego. W: B. Wojciszke (red.), *Jacy są Polacy? Badania opinii społecznej jako źródło wiedzy psychologicznej* (s. 55-72). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Kofta, M., Sędek, G. (1999). Stereotyp duszy grupowej a postawy wobec obcych: wyniki badań sondażowych. W: B. Wojciszke, M. Jarymowicz (red.), *Psychologia rozumienia zjawisk społecznych* (s. 173-208). Warszawa-Łódź.

Korzeniowski, K. (2009). O dwóch psychologicznych przesłankach myślenia spiskowego: Alienacja i autorytaryzm. *Psychologia Społeczna*, 3, 144-154.

Korzeniowski, K. (2010). Polska paranoja polityczna. Źródła, mechanizmy i konsekwencje spiskowego myślenia o polityce. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Kramer, R.M. (1998). Paranoid cognition in social systems: Thinking and acting in the shadow of doubt. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 251-275.
https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0204_3

Krzemiński, I. (2004). Postawy antysemickie po dziesięciu latach i ich wyznaczniki. W: I. Krzemiński (red.), *Antysemityzm w Polsce i na Ukrainie* (s. 15-78). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Krzemiński, I. (red.) (1996). Czy Polacy są antysemitami? Warszawa: Oficyna Naukowa.

Leman, P. (2007). The born conspiracy. *New Scientist*, 195, 35-37. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(07\)61774-6](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(07)61774-6)

McCauley, C., Jacques, S. (1997). The popularity of conspiracy theories of presidential assassination: a Bayesian analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 637-644. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.37.5.637>

McHoskey, J.W. (1995). Case closed? On the John F. Kennedy assassination: Biased assimilation of evidence and attitude polarization. *Basic and Applied Social Psychology*, 17, 395-409. https://doi.org/10.1207/s15324834basp1703_7

Pipes, D. (1997). *Conspiracy: How the paranoid style flourishes and where it comes from*. New York: Free Press.

Poliakov, L. (1987). The topic of the Jewish conspiracy in Russia (1905-1920), and the international consequences. W: C.F. Graumann, S. Moscovici (red.), *Changing conceptions of conspiracy* (s. 105-113). New York: Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4618-3_6

Quinley, H.E., Glock, C.Y. (1983). *Anti-Semitism in America*. New Brunswick, NJ: Transaction.

Simon, R.J., Schaler, J.A. (2007). Anti-Semitism the world over in the twenty-first century. *Current Psychology*, 26, 152-182. <https://doi.org/10.1007/s12144-007-9012-8>

Sullivan, D., Landau, M.J., Rothschild, K. (2010). An existential function of enmity: Evidence that people attribute influence to personal and political enemies to compensate for threat to control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98, 434-449. <https://doi.org/10.1037/a0017457>

Zawadzki, J. (2009). Świńska grypa! Wszyscy zginiemy. *Gazeta.pl*; http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,6583899,Swinska_grypa_Wszyscy_zginiemy.html, dostęp, 8.03.2010.

Zonis, M., Joseph, C.G. (1994). Conspiracy Thinking in the Middle East. *Political Psychology*, 15, 443-459. <https://doi.org/10.2307/3791566>

Stereotypy a strategie w dylematach społecznych

Janina Pietrzak, Mikołaj

Winiewski

Abele, A.E., Wojciszke, B. (2007). Agency and communion from the perspective of self versus others, *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 751-763. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.5.751>

Au, W.T., Kwong, Y.Y. (2004). Measurements and effects of social-value orientation in social dilemmas: A review. W: R. Suleiman, D.V. Budescu, I. Fischer, D.M. Messick (red.), *Contemporary Research on Social Dilemmas* (s. 71-98). New York: Cambridge University Press.

Bargh, J.A., Chen, M., Burrows, L. (1996). Automaticity of social behavior: direct effects of trait construct and stereotype action on construct accessibility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 869-878.

- Biel A., Thøgersen, J. (2007). Activation of social norms in social dilemmas: A review of the evidence and reflections on the implications for environmental behaviour. *Journal of Economic Psychology*, 28(1), 93-112. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2006.03.003>
- Bukowski, M., Winiewski, M. (w druku). Emocje międzygrupowe a stereotypy i zagrożenia społeczne: Co jest przyczyną a co skutkiem uprzedzeń? W: M. Kofta, M. Bilewicz (red.), *Wobec Obcych: Zagrożenie Psychologiczne a Stosunki międzygrupowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Cesario, J., Plaks, J.E., Higgins, E.T. (2006). Automatic social behavior as motivated preparation to interact. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(6), 893-910. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.6.893>
- Cuddy, A.J.C., Fiske, S.T., Glick, P. (2007). The BIAS map: Behaviors from intergroup affect and stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 631-648. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.4.631>
- Cuddy, A.J.C., Fiske, S.T., Glick, P. (2008). Warmth and competence as universal dimensions of social perception: The Stereotype Content Model and the BIAS Map. W: M.P. Zanna (red.), *Advances in experimental social psychology*, 40, (s. 61-149). San Diego: Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(07\)00002-0](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(07)00002-0)
- Dawkins, R. (2006). *The Selfish Gene* (30th Anniversary edition). New York: Oxford University Press.
- Deutsch, M. (1973). *The Resolution of Conflict*. London: Yale University Press.
- de Dreu, C.K.W., Yzerbyt, V.Y., Leyens, J.-Ph. (1995). Dilution of stereotype-based cooperation in mixed-motive interdependence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 31, 575-593. <https://doi.org/10.1006/jesp.1995.1026>
- Fiske, S.T., Cuddy, A.J.C., Glick, P. (2006). Universal dimensions of social cognition: warmth and competence. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(2), 77-83. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2006.11.005>
- Fiske, S.T., Cuddy, A.J.C., Glick, P., Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 878-902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.878>
- Fiske, S.T., Neuberg, S. (1990). A continuum of impression formation, from category-based to individuating processes: Influences of information and motivation on attention and interpretation. *Advances in Experimental Social Psychology*, 23, 1-74. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60317-2](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60317-2)
- Fiske, S.T., Xu, J., Cuddy, A.J.C., Glick, P. (1999). (Dis)respecting versus (dis)liking: status and interdependence predict ambivalent stereotypes of competence and warmth. *Journal of Social Issues*, 55, 473-491. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00128>
- Grzelak, J.Ł. (1982). Preferences and cognitive processes in social interdependence situations. W: V. Derlega, J. Grzelak (red.), *Cooperation and helping behavior. Theory and research* (s. 95-122). New York: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-210820-4.50010-1>
- Grzelak, J.Ł. (1988). Homo economicus uspołeczniony. *Studia Psychologiczne*, 26, 5-30.
- Grzelak, J.Ł. (1989). Kontrola podział dóbr: dwa aspekty współzależności społecznej. W: J. Grzelak (red.), *Problemy współzależności społecznej* (s. 55-93). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

- Grzelak, J.Ł. (2004). Dylematy społeczne. W: T. Tyszka (red.), *Psychologia Ekonomiczna* (s. 243-276). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Grzelak, J.Ł., Wieczorkowska-Nejdart, G. (1995). Attitudes toward public affairs in society in transition. W: D. Messick, W.B. Liebrand (red.), *Social Dilemmas* (s. 39-55). New York: Plenum.
https://doi.org/10.1007/978-3-642-85261-9_3
- Herr, P.M. (1986). Consequences of priming: Judgment and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1106-1115. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1106>
- Hertel, G., Fielder, K. (1994). Affective and cognitive influences in a social dilemma game. *European Journal of Social Psychology*, 24, 131-145. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420240110>
- Hertel, G., Fielder, K. (1998). Fair and dependent versus egoistic and free: Effects of semantic and evaluative priming on the "Ring Measure of Social Values". *European Journal of Social Psychology*, 28, 49-70. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199801/02\)28:1<49::AID-EJSP845>3.0.CO;2-H](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199801/02)28:1<49::AID-EJSP845>3.0.CO;2-H)
- Judd, C. M., James-Hawkins, L., Yzerbyt V., Kashima, Y. (2005). Fundamental dimensions of social judgment: Understanding the relations between judgments of competence and warmth. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(6), 899-913. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.6.899>
- Kelley, H.H., Thibaut, W. (1978). *Interpersonal relations. A theory of interdependence*. New York: Wiley.
- Komorita, S.S., Parks, C.D. (1994). *Social dilemmas*. Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Liebrand, W.B.G., Jansen, R.W.T.L, Rijken, V.M., Suhre, C.J.M. (1986). Might over morality: Social values and the perception of other players in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 22, 203-215. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(86\)90024-7](https://doi.org/10.1016/0022-1031(86)90024-7)
- Liebrand, W.B.G., Wilke, H.A.M., Vogel, R., Wolters, F.J.M. (1986). Value orientation and conformity in three types of social dilemma games. *Journal of Conflict Resolution*, 30, 77-97.
<https://doi.org/10.1177/0022002786030001006>
- Mazur, M. (2002). Orientacje społeczne. W: M. Lewicka, J.Ł. Grzelak (red.), *Jednostka i społeczeństwo* (s. 117-130). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- McClintock, C.G. (1972). Social motivation. A set of propositions. *Behavioral Science*, 17, 438-454.
<https://doi.org/10.1002/bs.3830170505>
- Messick, D.M., McClintock, C.G. (1968). Motivational basis of choice in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 4, 1-25. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(68\)90046-2](https://doi.org/10.1016/0022-1031(68)90046-2)
- Murphy, R.O., Ackermann, K.A., Handgraaf, M.J.J. (2010). Measuring Social Value Orientation: maszynopis w recenzjach. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1804189>
- Neuberg, S.L. (1988). Behavioral implications of information presented outside of conscious awareness: The effect of subliminal presentation of trait information on behavior in the prisoner's dilemma game. *Social Cognition*, 6, 207-230. <https://doi.org/10.1521/soco.1988.6.3.207>
- Neumann, J. von, Morgenstern, O. (1947). *Theory of games and economic behavior*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Phalet, K., Poppe, E. (1997). Competence and morality dimensions of national and ethnic stereotypes: a study in six eastern-European countries. *European Journal of Social Psychology*, 27, 703-723. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199711/12\)27:6<703::AID-EJSP841>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199711/12)27:6<703::AID-EJSP841>3.0.CO;2-K)
- Pruitt, D.G., Kimmel, M.J. (1977). Twenty years of experimental gaming: Critique, synthesis, and suggestions for the future. *Annual Review of Psychology*, 28, 363-392. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.28.020177.002051>
- Sattler, D.N., Kerr, N. (1991). Might versus morality explored: Motivational and cognitive bases for social motives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 756-765. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.5.756>
- Shelley, G.P., Page, M., Kuhlman, D.M. (2010). Semantic differential judgments of cooperators, competitors and individualists at zero-acquaintance. *Letters on Evolutionary Behavioral Science*, 1(1), 23-26. <https://doi.org/10.5178/lebs.2010.6>
- Sherif, M. (1958). Superordinate goals in the reduction of intergroup conflict. *American Journal of Sociology*, 63(4), 349-356. <https://doi.org/10.1086/222258>
- Smeesters, D., Warlop, L., Van Avermaet, E., Corneille, O., Yzerbyt, V. (2003). Do not prime hawks with doves: The interplay of construct activation and consistency of social value orientation on cooperative behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 972-987. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.5.972>
- Utz, S., Ouwerkerk, J.W., Van Lange, P.A.M. (2004). What is smart in a social dilemma? Differential effects of priming competence on cooperation. *European Journal of Social Psychology*, 34, 317-332. <https://doi.org/10.1002/ejsp.200>
- Van Lange, P.A.M. (1992). Confidence in expectations: A test of the triangle hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 825-839. <https://doi.org/10.1002/per.2410060505>
- Van Lange, P.A.M. (1999). The pursuit of joint outcomes and equality in outcomes: An integrative model of Social Value Orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 337-349. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.2.337>
- Van Lange, P.A.M., Kuhlman, D.M. (1994). Social Value Orientations and impressions of partner's honesty and intelligence: A test of the Might versus Morality Effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(1), 126-141. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.1.126>
- Van Lange, P.A.M., Semin-Goossens, A. (1998). The boundaries of reciprocal cooperation. *European Journal of Social Psychology*, 28(5), 847-854. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199809/10\)28:5<847::AID-EJSP886>3.0.CO;2-L](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199809/10)28:5<847::AID-EJSP886>3.0.CO;2-L)
- Van Lange, P.A.M., Visser, K. (1999). Locomotion in social dilemmas: How people adapt to cooperative, tit-for-tat, and noncooperative partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(4), 762-773 <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.4.762>
- Wieczorkowska, G. (1982). A formal analysis of preference. *Polish Psychological Bulletin*, 13, 73-77.
- Wojciszke, B. (2010). *Sprawczość i Wspólnotowość: Podstawowe wymiary spostrzegania społecznego*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Zachowania obywatelskie w organizacji – próba konstrukcji narzędzia pomiaru Joanna Czarnota-Bojarska

Borman, W.C., Motowidlo, S.J. (1997). Task performance and contextual performance: The meaning for personnel selection research. *Human Performance*, 10(2), 99-109.

https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_3

Czarnota-Bojarska, J. (2010). *Dopasowanie człowiek - organizacja i tożsamość organizacyjna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kelloway, E.K., Loughlin, C., Barling, J., Nault, A. (2002). Self-Reported Counterproductive Behaviors and Organizational Citizenship Behaviors: Separate but Related Constructs. *International Journal of Selection and Assessment*, 10(1/2), 143-151. <https://doi.org/10.1111/1468-2389.00201>

Morrison, E.W. (1994). Role definitions and organizational citizenship behavior: The importance of the employee's perspective. *Academy of Management Journal*, 37(6), 1543-1567.

<https://doi.org/10.2307/256798>

Motowidlo, S.J. (2000). Some Basic Issues Related To Contextual Performance And Organizational Citizenship Behavior In Human Resource Management. *Human Resource Management Review*, 10(1), 115-126. [https://doi.org/10.1016/S1053-4822\(99\)00042-X](https://doi.org/10.1016/S1053-4822(99)00042-X)

Organ, D.W. (1988). *Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Lexington, MA: Lexington Books.

Organ, D.W. (1997). Organizational Citizenship Behavior: It's Construct Clean-Up Time. *Human Performance*, 10(2), 85-98. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_2

Organ, D.W., Konovsky, M. (1989). Cognitive Versus Affective Determinants of Organizational Citizenship Behavior. *Journal of Applied Psychology*, 74(1), 157-164. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.74.1.157>

Organ, D.W., Ryan, K. (1995). A Meta-Analytic Review Of Attitudinal And Dispositional Predictors Of Organizational Citizenship Behavior. *Personnel Psychology*, 48(4), 775-802.

<https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1995.tb01781.x>

Paine, J., Organ, D.W. (2000). The Cultural Matrix of Organizational Citizenship Behavior: Some Preliminary Conceptual and Empirical Observations. *Human Resource Management Review*, 10(1), 45-59. [https://doi.org/10.1016/S1053-4822\(99\)00038-8](https://doi.org/10.1016/S1053-4822(99)00038-8)

Podsakoff, P.M., MacKenzie, S.B., Paine, J.B., Bachrach, D.G. (2000). Organizational citizenship behaviors: A critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of Management*, 26(3), 513-563. <https://doi.org/10.1177/014920630002600307>

Robinson, S.L., Bennett, R.J. (1995). A typology of deviant workplace behaviors: A multidimensional scaling study. *Academy of Management Journal*, 38(2), 555-572. <https://doi.org/10.2307/256693>

Wardęcka, K. (2005). *Zachowania obywatelskie w organizacjach w Polsce*. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Williams, L.J., Anderson, S.E. (1991). Job Satisfaction and Organizational Commitment as Predictors of Organizational Citizenship and In-Role Behaviors. *Journal of Management*, September, 17(3), 601-618. <https://doi.org/10.1177/014920639101700305>

Wypalenie zawodowe w zawodach zaufania społecznego Małgorzata Toeplitz-Winiewska

Antonovsky, A. (2005). Rozwikłanie tajemnicy zdrowia. Jak radzić sobie ze stresem i nie zachorować, wyd. 2. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Beisert, M. (2000). Przejawy, mechanizmy i przyczyny wypalania się pielęgniarek. W: H. Sęk (red.), Wypalenie zawodowe, przyczyny i zapobieganie (s. 182–215). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Ciosek, M. (2003). Psychologia sądowa i penitencjarna. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis.

Grzegorzewska, M.K. (2006). Stres w zawodzie nauczyciela. Specyfika, uwarunkowania i następstwa. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Gugała, B. (2003). Stres w pracy pielęgniarek. *Pielęgniarka i położna*, 1, 18–20.

Jaworowska, A., Matczak, A. (2001). Kwestionariusz inteligencji emocjonalnej INTE. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne.

Koniarek, J., Dudek, B., Makowska, Z. (1993). Kwestionariusz Orientacji Życiowej. Adaptacja The Sens of Coherence Questionnaire (SOC) Antonovsky'ego. *Przegląd Psychologiczny*, 36, 491–502.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (1997). Dz.U. nr 78 poz. 483.

Maslach, Ch. (2000). Wypalenie w perspektywie wielowymiarowej. W: H. Sęk (red.), Wypalenie zawodowe, przyczyny i zapobieganie (s. 13–31). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Matczak, A., Jaworowska, A. (2006). Dwuwymiarowy Inwentarz Inteligencji Emocjonalnej DINEMO. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Ogińska-Bulik, N. (2003). Stres zawodowy u policjantów. Źródła – konsekwencje – zapobieganie. Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej.

Ogińska-Bulik, N., Kaflik-Pieróg, M. (2007). Stres zawodowy w służbach ratowniczych. Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej.

Orzechowska, A., Talarowska, M., Drozda, R., Mirkowska, D., Florkowski, A., Zboralski, K., Gałęcki, P. (2008). Zespół wypalenia zawodowego u lekarzy i pielęgniarek. *Polski Merkuriusz Lekarski XXV*, 150: 507–509. <http://pml.strefa.pl> ; dostęp: 15.06.2010.

Pasikowski, T. (2000). Polska adaptacja kwestionariusza Maslach Burnaout Inventory. W: H. Sęk (red.), Wypalenie zawodowe, przyczyny i zapobieganie (s. 135–148). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Przybyliński, S. (2005). Podkultura więzienna – wielowymiarowość rzeczywistości penitencjarnej. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Sarnecki, J. (1998). W sprawie znaczenia pojęcia „zawód zaufania publicznego” z art. 17 Konstytucji. *Biuletyn Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu*, 5(41), 28–33.

Sęk, H. (red.) (2000). Wypalenie zawodowe, przyczyny i zapobieganie. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Strelau, J. (2008). Osobowość a wypalenie zawodowe. W: J.M. Brzeziński, L. Cierpiątkowska (red.), Zdrowie i choroba. Problemy teorii, diagnozy i praktyki (s. 274–294). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

W kierunku stabilnej kooperacji. Proces tworzenia wspólnej rzeczywistości i kontekst środowiskowy w dylemacie ograniczonych zasobów Łukasz

Jochemczyk, Anna Wieczorek

Bell, P., Greene, Th., Fisher, J., Baum, A. (2004). Psychologia środowiskowa. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Dear, M. (1992). Understanding and overcoming the NIMBY syndrome. *Journal of the American Planning Association*, 58, 288-300. <https://doi.org/10.1080/01944369208975808>

Deutsch, M. (2005). Współpraca i rywalizacja, tłum. M. Kodura. W: M. Deutsch, P.T. Coleman (red.), Rozwiązywanie konfliktów: teoria i praktyka (s. 21-40). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Grzelak, J.Ł. (1978). Konflikt interesów. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Grzelak, J.Ł. (1988). Homo economicus uspołeczniony? Motywacyjne i poznawcze uwarunkowania działania w interesie społecznym. *Studia Psychologiczne*, 26, 5-30.

Grzelak, J.Ł. (2001). Tożsamość i współzależność. W: J. Strelau, *Psychologia*, t. 3 (s. 125-143). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Grzelak, J.Ł. (2008). Motywacja w sytuacjach współzależności interesów. W: A. Szuster, D. Rutkowska (red.), O różnych obliczach altruizmu (s. 99-109). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Grzelak, J., Poppe, M., Czwartosz, Z., Nowak, A. (1988). Numerical trap: A new look at outcome representation in choice situations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 143-159. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420180206>

Hardin, C.D., Higgins, E.T. (1996). Shared Reality. How Social Verification Makes the Subjective Objective. W: R.M. Sorrentino, E.T. Higgins (red.), *Handbook of motivation and cognition: Foundations of social behavior* (wyd. 3, s. 28-84). New York: Guilford.

Hardin, G. (1968). The Tragedy of the Commons. *Science*, 162, 1243-1248. <https://doi.org/10.1126/science.162.3859.1243>

Jochemczyk, Ł., Nowak, A. (w druku). Constructing a network of shared agreement: A model of communication processes in negotiations. *Group Decision & Negotiation*.

Kozielecki, J. (1970). Konflikt, teoria gier i psychologia. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Messick, D.M. (1999). Alternative logics for decision making in social settings. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 39, 11-28. [https://doi.org/10.1016/S0167-2681\(99\)00023-2](https://doi.org/10.1016/S0167-2681(99)00023-2)

- Pol, E. (2002). The theoretical background of the City-Identity. Sustainability Network, Environment and Behavior, 34(1), 8-25. <https://doi.org/10.1177/0013916502034001002>
- Ross, L., Ward, A. (1995). Psychological barriers to dispute resolution. W: M. Zanna (red.), Advances in Experimental Social Psychology, 27, 255-304. San Diego: Academic Press.
[https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60407-4](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60407-4)
- Thompson, L., Hastie, R. (1990). Social perception in negotiation. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 47, 98-123. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(90\)90048-E](https://doi.org/10.1016/0749-5978(90)90048-E)
- Thompson, L., Loewenstein, G. (1992). Egocentric interpretations of fairness and interpersonal conflict. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 51, 176-197.
[https://doi.org/10.1016/0749-5978\(92\)90010-5](https://doi.org/10.1016/0749-5978(92)90010-5)
- Tyszka, T. (1986): Analiza decyzyjna i psychologiczna decyzji. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Van Boven, L., Thompson, L. (2003). A look into the mind of the negotiator: mental models in negotiation. Group Processes and Intergroup Behavior, 6, 387-404.
<https://doi.org/10.1177/13684302030064005>
- Von Neumann, J., Morgenstern, O. (1944). Theory of games and economic behaviour. Princeton: NJ Princeton University Press.
- Zinserling, I., Grzelak J. (2008). Orientacje społeczne i orientacje kontroli a wrażliwość Polaków na dobro wspólne. W: A. Szuster, D. Rutkowska (red.), O różnych obliczach altruizmu (s. 110-133). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

O prawdziwej roli zaufania w motywowaniu ludzi do aktywności społecznej

Maria Lewicka

- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. W: J. Richardson (red.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (s. 24-258). New York: Greenwood Press.
- Burt, R.S. (1992). Structural holes. The social structure of competition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. The American Journal of Sociology, 94, Supplement, 95-120. <https://doi.org/10.1086/228943>
- Czapiński, J. (2006). Polska - państwo bez społeczeństwa. Nauka, 1, 7-26.
- Czapiński, J. (2008). Kapitał ludzki i kapitał społeczny a dobrobyt materialny. Polski paradoks. Zarządzanie Publiczne, 2, 5-28.
- Delhey, J., Newton, K. (2002). Who trusts? The origin of social trust in seven nations. Unpublished Research Report. Berlin: Social Science Research Center.
- Florida, R. (2002). The Rise of the Creative Class. New York: Basic Books.
- Glanville, J.L., Paxton, P. (2007). How we learn to trust? A confirmatory tetrad analysis of the sources of generalized trust. Social Psychology Quarterly, 70, 230-242.
<https://doi.org/10.1177/019027250707000303>

- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78, 1360-1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Halpern, D. (2005). *Social capital*. Cambridge: Polity Press.
- Herbst, J. (2005). *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.
- Hudson, J. (2006). Institutional trust and subjective well-being cross EU. *Kyklos: International Review for Social Sciences*, 59, 43-62. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6435.2006.00319.x>
- Jacobs, J. (1961/1993). *The death and life of great American cities*. New York: The Modern Library.
- Leigh, A. (2006). Trust, inequality and ethnic heterogeneity. *The Economic Record*, 82, 268-290. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4932.2006.00339.x>
- Lewicka, M. (2004). Kup pan książkę... Mechanizmy aktywności obywatelskiej Polaków. *Studia Psychologiczne*, 42, 65-82.
- Lewicka, M. (2005). Ways to make people active: Role of place attachment, cultural capital and neighborhood ties. *Journal of Environmental Psychology*, 4, 381-395. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.10.004>
- Lewicka, M. (2008a). Kapitał kulturowy a kapitał społeczny człowieka: kooperacja czy antagonizm? W: W. Ciarkowska, W. Oniszczenko (red.), *Szkice z psychologii różnic indywidualnych* (s. 192-208). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Lewicka, M. (2008b). Dwuścieżkowy model aktywności społecznej: Kapitał społeczny czy kulturowy? W: D. Rutkowska, A. Szuster (red.), *Różne oblicza altruizmu* (s. 245-275). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Lewicka, M. (2010). What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 35-51. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.05.004>
- Lin, N. (2001). *Social capital. A theory of social structure and action*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815447>
- Miller, A.S., Mitamura, T. (2003). Are surveys on trust trustworthy? *Social Psychology Quarterly*, 66, 62-70. <https://doi.org/10.2307/3090141>
- Moreno, J.L. (1960). *The Sociometry Reader*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Putnam, R.D. (1993/wydanie polskie 1995). *Demokracja w działaniu*, tłum. J. Szacki. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- Putnam, R.D. (2000/wyd. polskie 2008). *Samotna gra w kręgle*, tłum. P. Sadura, S. Szymański. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Rose, R. (1994). Postcommunism and the problem of trust. *Journal of Democracy*, 5, 18-30. <https://doi.org/10.1353/jod.1994.0042>
- Rosenberg, M. (1956). Misanthropy and political ideology. *American Sociological Review*, 21, 690-695. <https://doi.org/10.2307/2088419>

- Skarżyńska, K., Radkiewicz, P. (2007). Zakres zaufania do ludzi, a przekonania o świecie i doświadczenia społeczne. *Kolokwia Psychologiczne*, 16, 56-72.
- Skrzypińska, K. (2003). Dlaczego młodzi Polacy nie wierzą w świat sprawiedliwy, ale wierzą w człowieka? W: B. Wojciszke, M. Plopa (red.), *Osobowość a procesy psychiczne i zachowanie* (s. 261-287). Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Styła, R. (2009). Kwestionariusz do Pomiaru Indywidualnego Kapitału Społecznego (KPIKS) - wstępna propozycja oparta na idei generatora zasobów Toma Snijdersa. *Psychologia Społeczna*, 4, 67-77.
- Sztompka, P. (2007). *Zaufanie: Fundament społeczeństwa*. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- Van der Gaag, M., Snijders, T.A.B. (2005). The resource generator: Social capital quantification with concrete items, *Social Networks*, 27, 1-29. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2004.10.001>
- Verba, S., Schlozman, K., Brady, H. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Wassermann, S., Faust, K. (1994). *Social network analysis. Methods and applications*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815478>
- Yamagishi, T., Yamagishi, M. (1994). Trust and commitment in the United States and Japan. *Motivation and Emotion*, 18, 9-66. <https://doi.org/10.1007/BF02249397>
- Yosano, A., Hayashi, N. (2005). Social stratification, intermediary groups and creation of trustfulness. *Sociological Theory and Methods*, 20, 27-44.
- Zarycki, T. (2008). *Kapitał kulturowy. Inteligencja w Polsce i w Rosji*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323517016>

O ograniczaniu powszechności zjawiska projekcji Ja: rola dostępności standardów poza-Ja Anna Szuster, Dorota Rutkowska

- Alicke, M.D., Largo, E. (1995). The role of self in the false consensus effect. *Journal of Experimental Social Psychology*, 31, 28-47. <https://doi.org/10.1006/jesp.1995.1002>
- Allport, G.W. (1954). *The nature of prejudice*. New York: Addison-Wesley.
- Ames, D.R. (2004a). Inside the Mind Reader's Tool Kit: Projection and Stereotyping in Mental State Inference. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3), 340-353. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.3.340>
- Ames, D.R. (2004b). Strategies for social inference: A similarity contingency model of projection and stereotyping in attribute prevalence estimates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87, 573-585. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.5.573>
- Baran, T. (2007). *Dehumanizacja w stosunkach międzygrupowych. Czy "obcy" to też człowiek?* Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323529378>
- Bieri, J. (1955). Cognitive complexity-simplicity and predictive behavior. *Journal of Abnormal Psychology*, 51, 263-285. <https://doi.org/10.1037/h0043308>

- Borodo-Jaskólska, E. (2009). Generalizacja Ja i spostrzeganie innych na wymiarach emocjonalnego funkcjonowania - rola standardów poza-Ja i złożoności poznawczej. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Chalmers, J. B., Townsend, R. (1990). The effect of training in social perspective taking on socially maladjusted girls. *Child Development*, 61, 178-190. <https://doi.org/10.2307/1131057>
- Chandler, M.J. (1973). Egocentric and antisocial behavior. The assessment and training of social and perspective - taking skills. *Developmental Psychology*, 9(3), 326-332. <https://doi.org/10.1037/h0034974>
- Codol, J.P. (1989). Z badań nad procesami asymilacji autocentrycznej. *Studia Psychologiczne*, 27, 15-25.
- Critcher, C.R., Dunning, D. (2009). Egocentric pattern projection: How implicit personality theories recapitulate the geography of the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(1), 1-16. <https://doi.org/10.1037/a0015670>
- Dunning, D., Hayes, A.F. (1996). Evidence for egocentric comparison in social judgment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(2), 213-229. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.2.213>
- Epley, N., Caruso, E.M., Bazerman, M.H. (2006). When perspective taking increases taking: Reactive egoism in social interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 872-881. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.5.872>
- Epley, N., Dunning, D. (2000). Feeling "Holier than thou": Are self-serving assessments produced by errors in self- or social prediction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 861-875. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.861>
- Epley, N., Gilovich, T. (2004). Are adjustments insufficient? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 447-460. <https://doi.org/10.1177/0146167203261889>
- Epley, N., Keysar, B., Van Boven, L., Gilovich, T. (2004). Perspective taking as egocentric anchoring and adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87, 327-339. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.3.327>
- Epley, N., Morewedge, C. K., Keysar, B. (2004). Perspective taking in children and adults: Equivalent egocentrism but differential correction. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40, 760-768. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2004.02.002>
- Frelek, A. (2006). O sytuacyjnych i osobowościowych uwarunkowaniach posługiwania się standardami osobistymi i pozaosobistymi. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Gawlak, M. (2008). Zaangażowanie prospołeczne, standardy wartościowania i ich generalizacja. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Górecka, A. (2010). Podejmowanie decyzji moralnych i antycypowanie decyzji moralnych innych: wpływ standardów poza-Ja na mechanizmy autowaloryzacji. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Grzelak, J.Ł. (1981). Social interdependence. Do we know what we want to know? *Polish Psychological Bulletin*, 12, 125-135.

- Grzelak, J.Ł. (2001). Ja, my, oni? Interes własny a procesy poznawcze i zachowanie ludzi w sytuacji konfliktu. W: M. Kofta, T. Szustrowa (red.), *Złudzenia, które pozwalają żyć* (s. 117-144). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hoffman, M.L. (1990). Empatia a aktywność prospołeczna. W: J. Reykowski, N. Eisenberg, E. Staub (red.), *Indywidualne i społeczne wyznaczniki wartościowania* (s. 77-97). Wrocław: Ossolineum.
- Holmes, D.S. (1981). Existence of classical projection and the stress-reducing function of attributive projection: A reply to Sherwood. *Psychological Bulletin*, 90(3), 460-466.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.90.3.460>
- Karyłowski, J. (1982). O dwóch typach altruizmu. Badania nad endo- i egzocentrycznymi źródłami podejmowania bezinteresownych działań na rzecz innych ludzi. Wrocław: Ossolineum.
- Kelley, H., Stachelski, A. (1970). The social interaction basis of cooperator's and competitor's beliefs about others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 66-91.
<https://doi.org/10.1037/h0029849>
- Kelly, G. (1955). *The psychology of personal constructs*. New York: W.W. Norton.
- Krueger, J.I. (2007). From social projection to social behavior. *European Review of Social Psychology*, 18, 1-35. <https://doi.org/10.1080/10463280701284645>
- Krueger, J., Clement, R.W. (1996). Inferring category characteristics from sample characteristics: Inductive reasoning and social projection. *Journal of Experimental Psychology: General*, 125(1), 52-68. <https://doi.org/10.1037/0096-3445.125.1.52>
- Krzyżanowska, P. (2008). *Sytuacyjne i dyspozycyjne uwarunkowania ograniczenia wpływu utajonego afektu*. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.
- Markus, H., Smith, J., Moreland, R.L. (1985). Role of the self-concept in the perception of others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(6), 1494-1512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.49.6.1494>
- McClintock, C.G. (1972). Social motivation - a set propositions. *Behavioral Science*, 17, 458-464.
<https://doi.org/10.1002/bs.3830170505>
- Piaget, J. (1966). *Studia z psychologii dziecka*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Reykowski, J. (1986). *Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Ross, L., Greene, D., House, P. (1977). The "false consensus effect": An egocentric bias in social perception and attribution processes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 13, 279-301.
[https://doi.org/10.1016/0022-1031\(77\)90049-X](https://doi.org/10.1016/0022-1031(77)90049-X)
- Różycka, M. (2008). O niektórych przejawach wrażliwości percepcyjnej na sygnały ekspresji emocjonalnych u osób o endo- vs egzocentrycznej orientacji prospołecznej. W: D. Rutkowska, A. Szuster (red.), *O różnych obliczach altruizmu* (s. 177-186). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Sherwood, G. (1979). Classical and attributive projection: Some new evidence. *Journal of Abnormal Psychology*, 88(6), 635-640. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.88.6.635>

Sobolewski, P. (2005). Orientacje prospołeczne w kontekście wartościowania interpersonalnego. Niepublikowana praca magisterska. Wydział Psychologii UW, Warszawa.

Szuster, A. (2005). W poszukiwaniu źródeł i uwarunkowań ludzkiego altruizmu. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Szuster, A. (2008). O roli standardów poza-Ja w antycypacji zachowań i ocenie zachowań innych ludzi. W: W. Ciarkowska, W. Oniszczenko (red.), Szkice z psychologii różnic indywidualnych (s. 294-309). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Szuster, A., Karwowska, D. (2007). Podatność na wpływ utajonych afektów - rola złożoności standardów wartościowania. *Studia Psychologiczne*, 45(4), 63-73.

Webster-Stratton, C., Hammond, M. (1997). Treating children with early on set conduct problems: A comparison of child and parent training interventions. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65(10), 93-109. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.65.1.93>

Cyberprzemoc – o starym zjawisku agresji w nowoczesnej przestrzeni internetu Julia Barlińska, Anna Szuster

Agryle, M. (1991). Psychologia stosunków międzyludzkich. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Aronson, E., Wilson, T.D., Alert, R.M. (1997). Psychologia społeczna. Serce i umysł. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

Bandura, A. (1973). *Aggression: A Social Learning Analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Batorski, D., Marody, M., Nowak, A. (red.) (2006). *Społeczna przestrzeń Internetu*. Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".

Batson, C.D. (1991). *The altruism question: Toward a social-psychologist answer*. New York Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.

Bushman, B., Huesmann, L.R. (2006). Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 160, 348-352. <https://doi.org/10.1001/archpedi.160.4.348>

Clarke, D. (2005). *Zachowania prospołeczne i antyspołeczne*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Erikson, E.H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: W.W. Norton.

Goleman, D. (2007). *Flame First, Think Later: New Clues to E-mail Misbehavior*. <http://danielgoleman.info/2007/02/20/flame-first-think-later-new-clues-to-e-mail-misbehavior/>
Dostęp: 5.09.2009.

Grzelak, J.Ł., Tyszka, T. (1974). Some preliminary experiments of cooperation in N-person games. *Polish Psychological Bulletin*, 5, 83-91.

Hinduja, S., Patchin, J.W. (2008). Cyberbullying: an exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant Behavior*, 29(2), 129-156. <https://doi.org/10.1080/01639620701457816>

- Jarymowicz, M. (2008). Psychologiczne podstawy podmiotowości. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Joinson, A.N. (1998). Causes and implications of disinhibited behavior on the internet. W: J. Gackenbach (red.), *Psychology and the Internet* (s. 43-60). San Diego: Academic Press.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization. The cognitive-developmental approach. W: T. Lickona (red.), *Moral Development and Behavior* (s. 31-53). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Mazurek, P. (2006). Anatomia internetowej anonimowości. W: D. Batorski, M. Marody, A. Nowak (red.), *Społeczna przestrzeń Internetu* (s. 79-90). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".
- Messick, D.M., Brewer, R.M. (1983). Solving social dilemmas. A review. W: L. Wheeler, P. Shaver (red.), *Review of Personality and Social Psychology*, 4, 1-25.
- Nęcki, Z. (1996). *Komunikacja międzyludzka*. Kraków: Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu.
- Nowak, A., Krejtz, K. (2006). Internet z perspektywy nauk społecznych. W: D. Batorski, M. Marody, A. Nowak (red.), *Społeczna przestrzeń Internetu* (s. 5-19). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".
- Ohme, R.K. (2003). *Podprogowe informacje mimiczne: ujęcie psychologii eksperymentalnej*. Warszawa: Instytut Psychologii PAN.
- Piaget, J. (1966). *Studia z psychologii dziecka*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Pinker, S. (2007). Żegnaj przemocy. *Gazeta Wyborcza*, 157, 13-18.
- Pyżalski, J. (2009). Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży - różne wymiary zjawiska. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 1(26), 12-26.
- Reykowski, J. (1979). *Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Singer, T., Vignemont, F. de (2008). The emphatic brain: how, when and why? *Trends of Cognitive Science*, 10, 435-441. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2006.08.008>
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology and Behaviour*, 7, 321-326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Swingle, P.G., Santi, A. (1972). Communication in non-zero-sum-games. *Journal of Personality and Social Psychology*, 23, 54-64. <https://doi.org/10.1037/h0032878>
- Szmajke, A. (1996). Samoutrudnianie jako sposób autoprezentacji. Czy rzucanie kłód pod nogi jest skutecznym sposobem autoprezentacji. Warszawa: Instytut Psychologii PAN.
- Wallace, P. (2005). *Psychologia Internetu*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Walrawe, M., Heirman, W. (2009). Skutki cyberbullyingu - oskarżenie czy obrona technologii? *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 1(26), 27-46.
- Wicklund, R.A. (1975). Objective self-awareness. *Advances In Experimental Psychology*, 9, 233-275. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60252-X](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60252-X)
- Willard, N.E. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats. Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Eugene: Center for Safe and Responsible Internet Use.

Wojtasik, Ł. (2007). Przemoc rówieśnicza a media elektroniczne, Fundacja Dzieci Niczyje/gemiusAdHoc.
http://www.saferinternet.pl/raporty/przemoc_rowiesnicza_amedia_elektroniczne.html. Dostęp: 4.03.2007.

Zajęc, J.M. (2006). Zapośredniczone kontakty społeczne w sytuacjach zadaniowych. W: Ł. Jonak, P. Mazurek, M. Olcoń, A. Przybylska, A. Tarkowski, J.M. Zajęc (red.), Re: internet - społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje (s. 153-174). Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.

Zawiedzione zaufanie i deficyt pozytywnych doświadczeń a negatywna wizja świata społecznego Krystyna Skarżyńska

Adorno, T., Frenkiel-Brunswick, E., Levinson, D., Stanford, N. (1950). The authoritarian personality. New York: Harper.

Bandura, A. (1986). Social foundation of thought and action. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Bandura, A. (1995). Self-efficacy in a changing society. New York: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511527692>

Bar-Tal, D. (2007). Społeczno-psychologiczne podstawy nierozwiązywalnych konfliktów. W: K. Skarżyńska, U. Jakubowska, J. Wasilewski (red.), Konflikty międzygrupowe. Przejawy, źródła i metody rozwiązywania (s. 83-116). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".

Baryła, W., Wojciszke, B. (2000). Struktura i korelaty poczucia krzywdy Polaków. Czasopismo Psychologiczne, 6, 276-297.

Baumeister, R., Exline, J. (2000). Self-control, morality, and human strength. Journal of Social and Clinical Psychology, 19, 29-42. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.29>

Beck, A., Butler, A., Brown, G., Dahlskaar, K., Newman, C., Beck, J. (2001). Dysfunctional beliefs discriminate personality disorders. Behavioral Research and Therapy, 39, 1212-1226.
[https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00099-1](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00099-1)

Bell, R., LeRoy, J., Stephenson, J. (1982). Evaluating the mediating effects of social support upon life events and depressive symptoms. Journal of Community Psychology, 10, 325-340.
[https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198210\)10:4<325::AID-JCOP2290100405>3.0.CO;2-C](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198210)10:4<325::AID-JCOP2290100405>3.0.CO;2-C)

Boski, P. (2009). Komunizm jako źródło cynizmu i braku zaufania społecznego - czynników sprawczych niskiego dobrostanu. W: U. Jakubowska, K. Skarżyńska (red.), Między przeszłością a przyszłością. Szkice z psychologii politycznej (s. 117-142). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Bowlby, J. (1979). The making and breaking of affectional bonds. London: Tavistock.

Bryant-Davis, T., Ocampo, C. (2005). Racist incident-based trauma. The Counseling Psychologist, 33, 479-500. <https://doi.org/10.1177/0011000005276465>

Cialdini, R., Schaller, M., Hoilihan, D., Arps, K. (1987). Empathy-based helping: Is it selflessly or selfishly motivated? Journal of Personality and Social Psychology, 52, 749-758.
<https://doi.org/10.1037//0022-3514.52.4.749>

- Cieślak, R. (2000). Wsparcie społeczne a stres w pracy. Niepublikowana praca doktorska. Instytut Psychologii PAN, Warszawa.
- Coles, R. (2000). The political life of children. New York: Atlantic Monthly Press.
- Czapiński, J. (1985). Wartościowanie. Efekt pozytywności (o naturze optymizmu). Wrocław: Ossolineum.
- Czapiński, J. (2009). Postawy i relacje społeczne. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), Diagnostyka społeczna 2009. Wartości i jakość życia Polaków (s. 257-264). Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego.
- Doliński, D. (1993). Orientacja defensywna. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Doliński, D. (2005). O tym, co pozytywnego może wynikać z narzekania. W: M. Drogosz (red.), Jak Polacy przegrywają, jak Polacy wygrywają (s. 53-68). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Duckitt, J., Fisher, K. (2003). Social threat, worldview, and ideological attitudes. *Political Psychology*, 1, 63-84. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00322>
- Dutta, S., Kanungo, R. (1975). Affect and memory: a reformulation. Oxford: Pergamon Press.
- Grossman, F., Sorsoli, L., Kia-Keating, M. (2006). A gale force wind: Meaning making by male survivors of childhood sexual abuse. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76, 434-443. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.76.4.434>
- Grzelak, J. (2005). Czy stajemy się lepsi? O nieoczekiwanym uspołecznieniu Polaków. W: M. Drogosz (red.), Jak Polacy przegrywają, jak Polacy wygrywają (s. 115-126). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Grzelak, J. (2007). Wpływ orientacji społecznych i orientacji kontroli na percepcję świata społecznego. W: K. Skarżyńska, U. Jakubowska, J. Wasilewski (red.), Konflikty międzygrupowe (s. 68-82). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".
- Grzelak, J. (2009). Kowalski. Z tych Kowalskich? O zróżnicowanych wyjaśnieniach zachowań prospołecznych. W: U. Jakubowska, K. Skarżyńska (red.), Między przeszłością a przyszłością. Szkice z psychologii politycznej (s. 260-280). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Hamilton, V. (1978). Who is responsible? Toward a social psychology of responsibility attribution. *Social Psychology Quarterly*, 41, 316-328. <https://doi.org/10.2307/3033584>
- Henne, K., Jasińska-Kania, A., Skarżyńska, K. (2010). Zaufanie do ludzi a zadowolenie z życia: porównanie związków zaufania z zadowoleniem z życia w różnych regionów Europy (maszynopis złożony do druku).
- Herman, J. (1998). Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Hoffman, M. (2006). Empatia i rozwój moralny. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Homans, G. (1961). Social behavior. Its elementary forms. New York: Harcourt, Brace and World.
- Hybiak, D. (1999). Samoocena i wiara w człowieka a zadowolenie z życia. Niepublikowana praca magisterska. Instytut Psychologii UG, Gdańsk.
- Janoff-Bulman, R. (1997). Shattered assumptions: Towards a new psychology of trauma. New York: Free Press.

- Kahana, B., Kahana, E., Harel, Z., Segal, M. (1985). The victim as helper: Prosocial behavior during Holocaust. *Humboldt Journal of Social Relations*, 13, 357-373.
- Kaniasty, K., Norris, F. (1995). In search of altruistic community: Patterns of social support mobilization following Hurricane Hugo. *American Journal of Community Psychology*, 23, 447-477. <https://doi.org/10.1007/BF02506964>
- Kay, A. (1998). Generativity in the shadow of genocide: The Holocaust experience and generativity. W: D. McAdams, E. de S. Aubin (red.), *Generativity and adult development* (s. 335-359). Washington: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10288-010>
- Kleinman, S. (1989). A terrorist hijacking: Victims' experiences initially and 9 years later. *Journal of Traumatic Stress*, 2, 49-58. <https://doi.org/10.1002/jts.2490020106>
- Leung, K., Bond, M. (2004). A model of social beliefs in multicultural perspective. W: M. Zanna (red.), *Advances in Experimental Social Psychology*, 36, 122-194. San Diego: Elsevier Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(04\)36003-X](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(04)36003-X)
- Lifton, R. (1993). Theoretical and conceptual foundations of traumatic stress symptoms. W: J. Wilson, B. Raphael (red.), *International handbook of traumatic stress syndromes* (s. 11-23). New York: Plenum Press.
- Lifton (2003). *Super power syndrome: America's apocalyptic confrontation with the world*. New York: Nation Books.
- Macksoud, M., Aber, J. (1996). The war experiences and psychosocial development of children in Lebanon. *Child Development*, 67, 70-88. <https://doi.org/10.2307/1131687>
- Martin, P. (2000). *Umysł, który szkodzi. Mózg, zachowanie, odporność i choroba*. Poznań: Wydawnictwo Rebis.
- Norris, F., Friedman, M., Watson, P., Byrne, C., Diaz, E., Kaniasty, K. (2002). 60,000 disaster victims sapek: part 1: An empirical review of the empirical literature, 1981-2001. *Psychiatry*, 65, 207-239. <https://doi.org/10.1521/psyc.65.3.207.20173>
- Pilch, I. (2008). *Osobowość machiawelisty i jego relacje z ludźmi*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Radkiewicz, P., Skarżyńska, K. (2006). Dobro bliskich czy ogółu? *Studia Psychologiczne*, 44(3), 51-64.
- Rahn, W., Transue, J. (1998). Trust and value change: The decline of social capital in American youth, 1976-1998. *Political Psychology*, 3, 545-565. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00117>
- Reykowski, J. (1979). *Motywacja, postawy prospołeczne a osobowość*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Rotter, J. (1980). Interpersonal trust, trustworthiness, and gullibility. *American Psychologist*, 1, 1-7. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.35.1.1>
- Różycka, J., Wojciszke, B. (2009). Dlaczego ludzie myślą, że życie jest grą o sumie zerowej? Uwarunkowania i konsekwencje społeczno-ekonomiczne w Polsce i na świecie. W: A. Cislak, K. Henne, K. Skarżyńska (red.), *Przekonania w życiu jednostek, grup i społeczności* (s. 67-86). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".

- Schwartz, S. (1977). Normative influence on altruism. *Advances in Experimental Social Psychology*, 10, 232-258. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60358-5](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60358-5)
- Shah, D. (1998). Civic engagement, interpersonal trust, and television use: An individual-level assessment of social capital. *Political Psychology*, 3, 469-496. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00114>
- Shakespeare-Finch, J., Copping, A. (2006). A grounded theory approach to understanding cultural differences in posttraumatic growth. *Journal of Loss and Trauma*, 11, 353-371. <https://doi.org/10.1080/15325020600671949>
- Skarżyńska, K. (1988). Poczucie niesprawiedliwości i sądy o niesprawiedliwości: wyznaczniki sytuacyjne i intraindywidualne. W: B. Wojciszke (red.), *Studia nad procesami wartościowania* (s. 86-108). Wrocław: Ossolineum.
- Skarżyńska, K. (2005). Człowiek a polityka. *Zarys psychologii politycznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Skarżyńska, K. (2008). Lęk a życie społeczne. W: W. Pawluczuk, S. Zagórski (red.), *Czego się boimy?* (s. 43-62). Łomża: Oficyna Wydawnicza Stopka.
- Skarżyńska, K. (2009). Doświadczenia a przekonania o świecie społecznym. *Studia Psychologiczne*, 47, 105-122.
- Skarżyńska, K., Radkiewicz, P. (2007). Zakres zaufania do ludzi a przekonania o świecie i doświadczenia społeczne. *Kolokwia Psychologiczne*, 16, 54-72.
- Skarżyńska, K., Radkiewicz, P. (2009). Style przywiązania do ludzi u osób dorosłych. Psychologiczny realizm konstrukt w świetle jego związków z wybranymi właściwościami osobowości i psychologicznej mentalności jednostki. W: P. Radkiewicz, R. Siemieńska (red.), *Spółczesność w czasach zmiany* (s. 122-144). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Skarżyńska, K., Radkiewicz, P. (2011). Co osłabia, a co wzmacnia społeczny darwinizm. Rola doświadczeń, zakotwiczeń społecznych i osobowości. *Psychologia Społeczna (w druku)*.
- Skitka, L., Bauman, C., Mullen, E. (2004). Psychological tolerance and coming to psychological closure following the September 11, 2001 terrorist attacks: An integrative approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 743-756. <https://doi.org/10.1177/0146167204263968>
- Staub, E. (2003). *The psychology of good and evil: When children, adults, and groups help and harm others*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511615795>
- Staub, E. (2005). The roots of goodness: The fulfillment of basic human needs and the development of caring, helping and nonaggression, inclusive caring, moral courage, active bystandership, and altruism born of suffering. W: G. Carlo, C. Edwards (red.), *Moral motivation through the life span* (s. 33-72). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Sulek, A. (2004). Stan społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2003* (s. 198-206). Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania.
- Sztompka, P. (2007). *Zaufanie*. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- Tedeschi, R. (1999). Violence transformed: Posttraumatic growth in survivors in their societies. *Aggression and Violent Behavior*, 4, 319-341. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(98\)00005-6](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(98)00005-6)

Tedeschi, R., Calhoun, L. (2007). Podejście kliniczne do wzrostu po doświadczeniach traumatycznych. W: P. Lindley, S. Joseph (red.), *Psychologia pozytywna w praktyce* (s. 230-248). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Twenge, J., Baumeister, R., Tice, D., Strucke, T. (2001). If you can't join them, beat them: Effects of social exclusion on aggressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 1058-1069. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.6.1058>

Uslaner, E. (1998). Social capital, television, and the "mean world": Trust, optimism, and civic participation. *Political Psychology*, 19, 441-467. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00113>

Vazques, C., Perez-Salez, P., Hervas, G. (2008). Positive effects of terrorism and posttraumatic growth: An individual and community perspective. W: S. Joseph, P. Linley (red.), *Trauma, recovery, and growth* (s. 63-91). Hoboken: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118269718.ch4>

Vollhardt, J.R. (2009). Altruism born of suffering and prosocial behavior following adverse life events: A review and conceptualization. *Social and Justice Research*, 22, 53-97. <https://doi.org/10.1007/s11211-009-0088-1>

Warr, P., Payne, R. (1982). Experiences of strain and pleasure among British students. *Social Sciences and Medicine*, 16, 1691-1697. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(82\)90094-6](https://doi.org/10.1016/0277-9536(82)90094-6)

Wojciszke, B. (2005). Narzekanie na system - rola zakładu pracy. W: U. Jakubowska, K. Skarżyńska (red.), *Demokracja w Polsce. Doświadczanie zmian* (s. 92-99). Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej "Academica".

Wojciszke, B., Baryła, W., Różycka, J. (2009). Wiara w życie jako grę o sumie zerowej. W: U. Jakubowska, K. Skarżyńska (red.), *Między przeszłością a przyszłością. Szkice z psychologii politycznej* (s. 179-188). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Wojciszke, B., Grzelak, J. (1995). Poczucie krzywdy Polaków: wzorce przeżywania, determinanty konsekwencje. W: A. Biela, J. Brzeziński, T. Marek (red.), *Społeczne, eksperymentalne i metodologiczne konteksty procesów poznawczych człowieka* (s. 31-57). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Yamagishi, L., Yamagishi, M. (1994). Trust and commitment in the United States and Japan. *Motivation and Emotion*, 18, 129-166. <https://doi.org/10.1007/BF02249397>

Zimbardo, Ph. (1994). *Nieśmiałość. Co to jest? Jak sobie z nią radzić?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Zoellner, T., Maercker, A. (2006). Posttraumatic growth in clinical psychology - A critical review and introduction of a two component model. *Clinical Psychology*, 26, 626-653. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2006.01.008>

Miękkie kapitały a dobrobyt materialny – wyzwania dla Polski Janusz Czapiński

Altinok, N., Murseli, H. (2007). International database on human capital quality. *Economic Letters*, 96, 237-244. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2007.01.009>

- Asteriou, D., Agiomirgianakis, G.M. (2001). Human capital and economic growth. Time series evidence from Greece. *Journal of Policy Modeling*, 23, 481-489. [https://doi.org/10.1016/S0161-8938\(01\)00054-0](https://doi.org/10.1016/S0161-8938(01)00054-0)
- Autor, D.H., Levy, F., Murnane, R.J. (2003). The skill content of recent technological change: an empirical exploration. *The Quarterly Journal of Economics*, 118, 1279-1334. <https://doi.org/10.1162/003355303322552801>
- Barro, R.J., Lee, J.W. (1994). Sources of economic growth. *Cornegie-Rochester Conference Series on Public Policy*, 40, 1-46. [https://doi.org/10.1016/0167-2231\(94\)90002-7](https://doi.org/10.1016/0167-2231(94)90002-7)
- Barro, R.J., Sala-i-Martin, X. (1995). *Economic growth*. New York: McGraw-Hill.
- Becker, G.S. (1964). *Human capital*. New York: Columbia University Press.
- Becker, G.S. (1990). *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Benhabib, J., Spiegel, M. (1994). The role of human capital in economic development. Evidence from aggregate cross-country data. *Journal of Monetary Economics*, 34, 143-173. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(94\)90047-7](https://doi.org/10.1016/0304-3932(94)90047-7)
- Blaug, M. (1976). The Empirical Status of Human Capital Theory. A Slightly Jaundiced Survey. *Journal of Economic Literature*, 14, 827-855.
- Bleicher, K., Berthel, J. (red.) (2002): *Auf dem Weg in die Wissensgesellschaft. Veränderte. Strukturen, Kulturen und Strategien*. Frankfurt/Main: Frankfurter Allgemeine Zeitung.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. W: J.G. Richardson (red.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (s. 241-258). Westport, CT: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production*. New York: Columbia University Press.
- Brooking, A. (1996). *Intellectual Capital: Core asset for the third millennium*. London: Caspian Publishing.
- Caselli, F., Esquivel, G., Lefort, F. (1996). Reopening the convergence debate: A new look at cross-country growth empirics. *Journal of Economic Growth*, 1, 363-389. <https://doi.org/10.1007/BF00141044>
- Coleman, J. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Czapiński, J. (2006). Dynamiczny model bezrobocia. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza Społeczna 2005* (s. 334-347). Warszawa: VizjaPress&IT [www.diagnoza.com].
- Czapiński, J. (2007). Dynamiczny model bezrobocia. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza Społeczna 2007* (s. 304-310). Warszawa: VizjaPress&IT [www.diagnoza.com].
- Czapiński, J. (2008). Kapitał ludzki i kapitał społeczny a dobrobyt materialny. *Polski paradoks. Zarządzanie Publiczne*, 2, 5-27.
- Czapiński, J. (2009). Dynamiczny model bezrobocia. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza Społeczna 2009* (s. 322-327). Warszawa: VizjaPress&IT [www.diagnoza.com].
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2009). *Diagnoza Społeczna 2009*. Warszawa: VizjaPress&IT [www.diagnoza.com].

- Diagnoza Społeczna (2000-2009). Zintegrowana baza danych [www.diagnoza.com].
- Drucker, P.F. (1992). The New Society of Organizations. Harvard Business Review, 70 (5), 95-104.
- Drucker, P.F. (1999). Społeczeństwo pokapitalistyczne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Edvinsson, L., Malone, M.S. (1997). Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower. New York: HarperCollins Publishers.
- European Commission (2007). Towards a European Research Area Science, Technology and Innovation. Key Figures 2007. <http://ec.europa.eu/research/research-eu>. Dostęp: 20.02.2011.
- Europejski Sondaż Społeczny (2002). Baza danych. www.europeansocialsurvey.org.
- Fägerlind, I. (1975). Formal education and adult earnings. Stockholm: Almqvist & Wicksell International.
- Fine, B. (2001). Social capital versus social theory: Political economy and social science at the turn of the Millennium. London-New York: Routledge.
- Florida, R. (2002a). The Rise of the Creative Class, New York: Basic Books.
- Florida, R. (2002b). Bohemia and economic geography, Journal of Economic Geography, 2, 55-71. <https://doi.org/10.1093/jeg/2.1.55>
- Florida, R. (2005). Cities and the Creative Class. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203997673>
- Fukuyama, F. (1997). Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Fukuyama, F. (2000). Kapitał społeczny. W: L.E. Harrison, S.P. Huntington (red.), Kultura ma znaczenie (s. 169-187). Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Funke, M., Strulik, H. (2000). On endogenous growth with physical capital, human capital and product variety. European Economic Review, 44, 491-515. [https://doi.org/10.1016/S0014-2921\(98\)00072-5](https://doi.org/10.1016/S0014-2921(98)00072-5)
- Gleaser, E.L., Laibson, D., Sacerdote, B. (2002). An economic approach to social capital. The Economic Journal, 112, 437- 458. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00078>
- Górzyński, M., Woodward, R., Jakubiak, M. (2004). Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście integracji z UE - możliwości i bariery wdrażania w Polsce gospodarki opartej na wiedzy. Warszawa: CASE.
- Griliches, Z. (1977). Estimating the returns to schooling: some econometric problems. Econometrica, 45, 1-22. <https://doi.org/10.2307/1913285>
- Grossman, G.M., Helpman, E. (1991). Innovation and Growth in the Global Economy. Cambridge, MA: MIT Press.
- Hanushek, E.A., Kimko, D.D. (2000). Schooling labor-force quality, and the growth of nations. The American Economic Review, 90, 1184-1208. <https://doi.org/10.1257/aer.90.5.1184>

- Hause, J. (1972). Earnings profile: Ability and schooling. W: T.W. Schultz (red.), Investment in education: The equality-efficiency quandary (s. 108-138). Chicago: Chicago University Press. <https://doi.org/10.1086/259990>
- Helliwell, J.F. (1996). Economic growth and social capital in Asia. NBR Working Paper No. W5470. <https://doi.org/10.3386/w5470>
- House R.J., Hanges, P.J., Javidan, M., Dorgfman, P.W., Gupta, V. (2004). Culture, leadership, and organizations. The GLOBE study of 62 societies. Thousand Oaks, CL: Sage.
- ILO. (2009). <http://laborsta.ilo.org>. Dostęp: Dostęp 20.02.2011.
- Isham, J., Kelly, T., Ramaswamy, S. (red.) (2002). Social capital and economic development: Well-being in developing countries. Cheltenham: Edward Elgar. <https://doi.org/10.4337/9781781950388>
- Judson, R. (1998). Economic growth and investment in education: How allocation matters. Journal of Economic Growth, 3, 337-359. <https://doi.org/10.1023/A:1009763906365>
- Karpiński, A. (2009). Dialog wokół przyszłości przemysłu. Dialog, 3-4, 2-8.
- Knack, S., Keefer, P. (1997). Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. Quarterly Journal of Economics, 112, 1251-1288. <https://doi.org/10.1162/003355300555475>
- Knight, M., Loyaza, N., Villanueva, D. (1993). Testing the neo-classical theory of economic growth: A panel data approach. IMF Staff Papers, 40, 512-541. <https://doi.org/10.2307/3867446>
- Knudsen, B., Florida, R., Rousseau, D. (2011). Bridging and Bonding: A Multi-dimensional Approach to Regional Social Capital, http://www.creativeclass.com/rfcgdb/articles/Bridging_and_Bonding.pdf. Dostęp: 07.01.2011.
- Krueger, A.B., Lindahl, M. (1998). Education for growth: why and for whom?, mimeo. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- LaPorta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R.W. (1997). Trust in large organizations. American Economic Review, 57, 333-338. <https://doi.org/10.3386/w5864>
- Lucas, R.E. Jr. (2002). Lectures on Economic Growth. Harvard-Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Luthans, F., Luthans, K.W., Luthans, B.C. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital. Business Horizons, 47, 45-50. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2003.11.007>
- Lynn, R., Vanhanen, T. (2006). IQ and Global Inequality. Athens GA: Washington Summit Publishers.
- Mankiw, N.G., Romer, D., Weil, D.N. (1992). A contribution to the empirics of economic growth. Quarterly Journal of Economics, 107, 407-437. <https://doi.org/10.2307/2118477>
- McDonald, S., Roberts, J. (2002). Growth and multiple forms of human capital in an augmented Solow model: a panel data investigation. Economic Letters, 74, 271-276. [https://doi.org/10.1016/S0165-1765\(01\)00539-0](https://doi.org/10.1016/S0165-1765(01)00539-0)
- Mincer, J. (1958). Investment in human capital and personal income distribution. Journal of Political Economy, 66, 281-302. <https://doi.org/10.1086/258055>
- Mincer, J. (1974). Schooling, experience and earnings. New York: Columbia University Press.

- Mushkin, S.J. (1962). Health as an investment. *Journal of Political Economy*, 70, 129-157. <https://doi.org/10.1086/258730>
- OECD (2009). *Education at a Glance 2009. Human capital. How what you know shapes your life.* OECD Publishing.
- Peri, G. (2004). Socio-cultural variables and economic success: evidence from Italian provinces 1951-1991. *Topics in Macroeconomics*, 4, 1-36. <https://doi.org/10.2202/1534-5998.1218>
- PISA (2009). OECD Programme for International Student Assessment. http://www.pisa.oecd.org/pages/0,3417,en_32252351_46584327_1_1_1_1,00.html. Dostęp: 20.02.2010.
- Pritchett, L. (2001) Where has all the education gone? *World Bank Economic Review*, 15, 367-393. <https://doi.org/10.1093/wber/15.3.367>
- Psacharopoulos, G. (1994). Returns to investment in education: A global update. *World Development*, 22, 1325-1343. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(94\)90007-8](https://doi.org/10.1016/0305-750X(94)90007-8)
- Psacharopoulos, G., Patrinos, H.A. (2004). Returns to Investment in Education: A Further Update. *Education Economics*, 12, 111-134. <https://doi.org/10.1080/0964529042000239140>
- Putnam, R.D. (2003). *Better together. Restoring the American community.* New York: Simon & Schuster.
- Putnam, R.D. (2008). *Samotna gra w kręgle: upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych.* Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Putnam, R.D., Leonardi, R., Nanetti, R.Y. (1995). *Demokracja w działaniu.* Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- Sabatini, F. (2007). The empirics of social capital and economic development: a critical perspective. W: M. Osborne, K. Sankey, B. Wilson (red.), *Social capital, lifelong learning and the management of place* (s. 76-94). London-New York: Routledge.
- Salas-Velasco, M. (2006). Private returns to an university education: An instrumental variables approach. *Higher Education*, 51, 411-438. <https://doi.org/10.1007/s10734-004-6413-6>
- Schultz, T.W. (1963). *The economic value of education.* New York: Columbia University Press.
- Schultz, T.W. (1971). *Investment in Human Capital. The Role of Education and Research.* New York: Free Press.
- Souza Briggs, X. de (2003). *Bridging Networks, Social Capital, and Racial Segregation in America.* John F. Kennedy School of Government Faculty Research Working Paper Series Paper RWP02-011.
- Sztompka, P. (2007). *Zaufanie. Fundament społeczeństwa.* Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- Taubman, P.J., Wales, T. (1974). *Higher education and earnings: College as an investment and a screening device.* New York: McGraw-Hill.
- Temple, J. (1998). Robustness Tests of the Augmented Solow Model. *Journal of Applied Economics*, 13, 361-75. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-1255\(199807/08\)13:4<361::AID-JAE483>3.0.CO;2-1](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-1255(199807/08)13:4<361::AID-JAE483>3.0.CO;2-1)

Temple, J. (1999). A positive effect of human capital on growth. *Economics Letters*, 65, 131-134. [https://doi.org/10.1016/S0165-1765\(99\)00120-2](https://doi.org/10.1016/S0165-1765(99)00120-2)

Tocqueville, A. de (1835/1996). *O demokracji w Ameryce*, t. 1. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.

Trivedi, K. (2006). Educational human capital and levels of income: Evidence from states of India, 1965-91. *Journal of Development Studies*, 42, 1350-1378. <https://doi.org/10.1080/00220380600930663>

World Economic Forum (2011). *The Global Competitiveness Report 2010-2011*. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/> Dostęp: 20.02.2011.

World Values Survey (1981-2008). Official aggregate v.20090901, 2009. World Values Survey Association [www.worldvaluessurvey.org]. Aggregate File Producer: ASEP/JDS, Madrid.

Wößmann, L. (2003). Specifying human capital. *Journal of Economic Surveys*, 17, 239-270. <https://doi.org/10.1111/1467-6419.00195>

Sposoby naukowego i potocznego definiowania biedy a rozumienie zjawisk z nią związanych Agnieszka Kalbarczyk

Böhnke, P., Delhey, J. (1999). *Poverty in Multidimensional Perspective: Great Britain and Germany Compared*. (Raport FSIII 99-413). Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung. WZB. http://www.bris.ac.uk/poverty/pse/ext_pap/WZB99_413.pdf. Dostęp: 27.02.2003.

Bradshaw, J., Mayhew, E. (2002). *The Relationship Between Low Income and Other Indicators of Poverty and Social Exclusion*. (Raport Science and Technology Policy Research SPRU). http://www.bris.ac.uk/poverty/pse/ext_pap/02Darton_jrb.pdf. Dostęp: 27.02.2003.

Bradshaw, J., Williams, J., Levitas, R., Pantazis, C., Patsios, D., Townsend, P., Gordon, D., Middleton, S. (2000). *The Relationship Between Poverty and Social Exclusion in Britain*. Referat wygłoszony na "26 General Conference of the International Association for Research in Income and Wealth", Kraków.

Callan, J., Nolan, B., Whelan, C. (1993). Resources, Deprivation and the Measurement of Poverty. *Journal of Social Policy*, 22(2), 141-172. <https://doi.org/10.1017/S0047279400019280>

Deniszczuk, L., Kurowski, P., Styrc, M. (2005). *Modyfikacja koszyka dóbr i usług w minimum socjalnym i minimum egzystencji*. Referat wygłoszony na seminarium projektu "Ubóstwo i wykluczenie społeczne oraz metody ich zwalczania" PBZ-MIN-006/H02/2003, Warszawa.

Deniszczuk, L., Kurowski, P., Styrc, M. (2006). *Modyfikacja koszyków towarów i usług minimum socjalnego i minimum egzystencji*. *Polityka Społeczna*, 11/12, 8-12.

Deniszczuk, L., Kurowski, P., Styrc, M. (2007). *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania w polityce społecznej*. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Deniszczuk, L., Sajkiewicz B. (1997). *Kategoria minimum egzystencji*. W: S. Golinowska (red.), *Polska bieda II. Kryteria. Ocena. Przeciwdziałanie* (s. 150-198). Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Desai, M., Shah, A. (1988). *An Econometric Approach to the Measurement of Poverty*. *Oxford University Papers*, 40(3), 505-522. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.oep.a041868>

- Domański, H. (2002a). Ubóstwo w krajach postkomunistycznych. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Domański, H. (2002b). Ubóstwo w strukturze społecznej w Bułgarii, Polsce, Rumunii, Słowacji i na Węgrzech. *Kultura i Społeczeństwo*, 4, 23-39.
- Fall, M., Verger, D., Szukiełojć-Bieńkuńska, A. (2000). *Comparaison des conditions de vie en France et en Pologne*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Frieske, K. (1997). Bieda - miary i interpretacje. W: S. Golinowska (red.), *Polska bieda II. Kryteria. Ocena. Przeciwdziałanie* (s. 207-221). Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Golinowska, S., Tarkowska E., Topińska I. (red.) (2005). *Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Badania. Metody. Wyniki*. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Gordon, D. (2000). *The Scientific Measurement of Poverty: Recent Theoretical Advances*. W: J. Bradshaw, R. Sainbury (red.), *Resarching Poverty* (s. 37-58). Aldershot: Ashgate.
<https://doi.org/10.4324/9781315183336-3>
- Gordon, D. (2002). *The dynamics of poverty: social omnibus or underclass wagon?* Referat wygłoszony na "Conference Central European University", Budapeszt.
- Gordon, D., Pantazis, C., Townsend, P. (2000). *Absolute and overall poverty: a European history and proposal for measurement*. W: D. Gordon, P. Townsend (red.), *Breadline Europe. The measurement of poverty* (s. 79-106). Bristol: The Policy Press.
- Gordon, D., Pantazis, C., Townsend, P. (2001). *The Changing Necessities of Life. (Raport roboczy nr 2 The Poverty and Social Exclusion Survey)*. Bristol: University of Bristol, Townsend Centre for International Poverty Research.
- Gordon, D., Townsend, P. (1990). *Measuring poverty*. *Radical Statistics*, 47, 5-12.
- Gordon, D., Townsend, P. (red.) (2000). *Breadline Europe. The measurement of poverty*. Bristol: The Policy Press.
- Gore C., Figueiredo, J.B. (red.) (1997). *Social Exclusion and Anti-Poverty Policy: A Debate. (Raport nr 110)*. Genewa: International Institute for Labour Studies.
- Grotowska-Leder, J. (2002). *Fenomen biedy wielkomiejskiej. Od epizodu do underclass*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Halleröd, B. (1995). *The truly poor: direct and indirect consensual measurement of poverty in Sweden*. *Journal of European Social Policy*, 5(2), 111-129.
<https://doi.org/10.1177/095892879500500203>
- Harrington, M. (1964). *Druga Ameryka*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Kangas, O., Ritakallio, V.M. (1998). *Different methods - different results? Approaches to multidimensional poverty*. W: H.J. Andreß (red.), *Empirical Poverty Research in a Comparative Perspective* (s. 167-203). Aldershot: Ashgate. <https://doi.org/10.4324/9780429442001-7>
- Kurowski, P. (2001). *Rola kategorii minimum socjalnego i minimum egzystencji w kształtowaniu kategorii dochodowych*. *Polityka Społeczna*, 5-6, 1-4.
- Lister, R. (2007). *Bieda*. Warszawa: Wydawnictwo: Sic!

- Mack, J., Lanslay, S. (1985). *Poor Britain*. London: Allen and Unwin.
- Nolan, B., Whelan, C.T. (1996a). Measuring Poverty Using Income and Deprivation Indicators: Alternative Approaches. *Journal of European Social Policy*, 6(3), 225-240.
<https://doi.org/10.1177/095892879600600304>
- Nolan, B., Whelan, C.T. (1996b). *Resources, Deprivation and Poverty*. Oxford: Clarendon Press.
- Panek, T. (1996). Wielowymiarowa analiza sfery ubóstwa. W: S. Golinowska (red.), *Polska bieda. Kryteria. Ocena. Przeciwdziałanie*. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Panek, T. (2001a). Wymiary ubóstwa w Polsce w latach 1996-1999. *Wiadomości Statystyczne*, 11, 37-55.
- Panek, T. (2001b). Zmiany w sferze ubóstwa - mity i rzeczywistość. *Wiadomości Statystyczne*, 8, 39-51.
- Panek, T., Podgórski, J., Szulc, A. (1999). *Ubóstwo: Teoria i praktyka pomiaru*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.
- Piachaud, D. (1981). Peter Townsend and the Holy Grail. *New Society*, 57, 419-421.
- Piachaud, D. (1987). Problems in the Definition and Measurement of Poverty. *Journal of Policy Studies*, 16(2), 147-164. <https://doi.org/10.1017/S0047279400020353>
- Ravallion, M. (1992). *Poverty comparisons: A guide to concepts and methods*. (Report nr. 88 Living Standards Measurement Study). Washington DC: World Bank.
- Rainwater, L. (1970). *Neutralizing the Disinherited: Some Psychological Aspects of Understanding the Poor*. W: V.L. Allen (red.), *Psychological factors in poverty* (s. 9-29). Chicago: Markham Publishing Company.
- Rainwater, L. (1997). *Inequality and poverty in comparative perspective*. (Raport 1997/110). Madryd: Universidad Autonoma de Madrid, Facultad de Derecho, Estudio.
http://www.march.es/ceacs/publicaciones/working/archivos/1997_110.pdf. Dostęp: 27.02.2003.
- Ringen, S. (1988). Direct and Indirect Measures of Poverty. *Journal of Social Policy*, 17(3), 351-365.
<https://doi.org/10.1017/S0047279400016858>
- Rowntree, S.B. (1902). *Poverty: A Study of Town Life*, wyd. 3. London-New York: Macmillan and Co. Limited, The Macmillan Company.
- Rowntree, S.B. (1941). *Poverty and Progress; a Second Social Survey of York*, wyd. 2. London: Longmans, Green.
- Scott, W. (1981). *Concepts and measurement of poverty*. Geneva: A publication of the United Nations Research Institute for Social Development.
- Sen, A. (1981). *Poverty and Famines. An Essay on Entitlement and Deprivation*. Oxford: Clarendon Press.
- Sen, A. (1983). Poor, Relatively Speaking. *Oxford Economic Papers*, 35, 153-169.
<https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.oep.a041587>
- Sikorska, J. (1998). *Konsumpcja. Warunki, zróżnicowania, strategie*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN.

- Spicker, P. (1993). *Poverty and social security. Concepts and principles*. London- New York: Routledge.
- Stevens, A.H. (1995). *Climbing out of poverty, falling back in: measuring the persistence of poverty over multiple spells*. (Raport roboczy 5390). Cambridge: National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w5390>
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A. (1996). Zastosowanie relatywnych linii ubóstwa do oceny zagrożenia ubóstwem w Polsce. W: T. Panek i in., *Ubóstwo w świetle badań budżetów gospodarstw domowych* (s. 7-19). Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A. (2001a). Sytuacja bytowa gospodarstw domowych. *Wiadomości Statystyczne*, 2, 60-71.
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A. (2001b). Ubóstwo we Francji i w Polsce. *Wiadomości Statystyczne*, 42, 75-88.
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A. (2006). W stronę wielowymiarowej analizy ubóstwa i społecznego wykluczenia. *Wiadomości Statystyczne*, 51(5), 5-15.
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A., Fall, M., Verger, D. (2005). Pauvreté et exclusion en Pologne. *Economie et statistique*, Institut National de la Statistique et des Études Économique, 383-385, 157-173. <https://doi.org/10.3406/estat.2005.7198>
- Szukięłojć-Bieńkuńska, A., Verger, D., Merceron, S., Fall, M. (2010). Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Koncepcja pomiaru. *Wiadomości Statystyczne*, 12(5), 22-36.
- Topińska, I. (1997). Ubóstwo w Polsce: 1993-1996 (kontynuacja badań Banku Światowego). W: S. Golinowska (red.), *Polska bieda. Kryteria. Ocena. Przeciwdziałanie* (s. 77-110). Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Townsend, P. (1970). Measures of Income and Expenditure as Criteria of Poverty. W: P. Townsend (red.), *The Concept of Poverty* (s. 100-113). London: Heinemann Educational Books.
- Townsend, P. (1979). *Poverty in United Kingdom. A Survey of Household Resources and Standards of Living*. London: Penguin Books.
- Townsend, P. (1985). A Sociological Approach to the Measurement of Poverty - a Rejoinder to Professor Amartya Sen. *Oxford Economic Papers*, 37, 659-668. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.oep.a041715>
- Townsend, P. (1987). Deprivation. *Journal of Social Policy*, 16(2), 125-146. <https://doi.org/10.1017/S0047279400020341>
- Townsend, P. (1993). *The International Analysis of Poverty*. New York-London: Harvester Wheatsheaf.
- Townsend, P. (2000). Post-1945 Poverty Research and Things to Come. W: J. Bradshaw, R. Sainsbury (red.), *Researching Poverty* (s. 5-36). Aldershot: Ashgate. <https://doi.org/10.4324/9781315183336-2>
- Van Den Bosch, K. (2001). *Identifying the Poor. Using subjective and consensual method*. Aldershot: Ashgate.
- Veit-Wilson, J. (1987). Consensual Approaches to Poverty Lines and Social Security. *Journal of Social Policy*, 16(2), 183-211. <https://doi.org/10.1017/S0047279400020377>

Walker, R. (1987). Consensual Approaches to the Definition of Poverty: Towards an Alternative Methodology. *Journal of Social Policy*, 16(2), 213-226. <https://doi.org/10.1017/S0047279400020389>